יידען, געדענקט, אז דער קאמף געגן די רדיפות אויף יידען אין דייטשלאנד דויערט

Opłata pocz towa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשן

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 228 | Łódź, Poniedziałek, 30 września 1935. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ג׳ תשרי תרצ״ו | № 228

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נאך לאנגע שווערע ליידען איז געשטארבען
ב׳ תשרי תרצ״ו אין אטוואצק

נ״ע

סענאטאר ישראל אשר
מענדעלסאן

געוו. סיים־דעפוטאט, געוו. סענאטאר
און מיטגליד פון סענאט־פרעזידיום
פרעזעס פון „אגודת ישראל" אין פוילען

אין עלטער פון 62 יאהר

וועגען וואס עס טיילט מיט די אין טיפען טרויער
פערבליבענע

פאמיליע.

וועגען טאג פון דער לוי׳ וועט בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען.

אויפגאבען און מעגליכקייטען

פון דער אויפבוי-ארבייט אין ארץ-ישראל

רעדע פון פראפ. חיים ווייצמאן אויף א קבלת-פנים-מיטינג אין לאנדאן

לאנדאן.

ווירדיג און בעגייסטערט איז געווען דער גרויסער קבלת פנים מיטינג לכבוד'ן פראפ. חיים ווייצמאן.

עס האבען גערעדט: רעוו. י. ק. גאָלדבלום און פראפעסאר בראָדעצקי.

דר. ווייצמאן האלט דאן אנ'אויפקלעהרענדע רעדע. אין א פיינעם היימישען יודיש רעדט ער געלאסען און מיושב'דיג ארום די פראבלעמען פון דער יודישער גלות און פון דער ווידער-אויפבוי-ארבייט אין ארץ ישראל.

עס איז נישט כדאי—הייבט דר. ווייצמאן אן— צו פערלירען צו פיעל ווערטער אויף אויסצודריקען מיינע געפיהלען פון דאנקבארקייט פאר'ן ווארימען קבלת פנים דאס זענען אינטימע געפיהלען און עס איז אמאל גאר בעסער זיי איינגעפאקט נישט אויסצודריקען. מען קען זיי דאך בעגרייפען אינטואיטיוו, בחוש.

מיר שטעהען אויפ'ן שוועל פון א נייעם יאהר פון יום הרת עולם, און עס איז א גאר פאסענדער מאמענט אפצוגעבען זיך א דין וחשבון איבער אונזער לאגע אין די פראבלעמען, וואס שטעהן פאר אונז און ערווארטען א גיכע לייזונג.

איך מוז דא גלייך זאגען, אז נישט מיט קיין ברייטען הארץ און א לייכטען געמיהט האב איך אנגענומען די ראלע, וואס איז מיר צוגעטיילט געווארען אויפ'ן קאנגרעס. אבער דאס איז שוין א מזל אזא, א גורל אזא, און פון א מזל און א גורל קען מען נישט אוועקגעהן.

מען קען נאר זאגען אז אויף מיין גורל איז נאך קיינמאל נישט אויסגעפאלען קיין לייכטע פרעזידענטשאפט (געלעכטער).

אויסערהאלב דעם איינציג ליכטיגען פונקט—ארץ-ישראל. איז דאס יודישע לעבען פערטונקעלט פון שווערע זארגען, פאר מיליאנען יודען איז ארץ ישראל דער איינציגער ליכט-שטראהל פון האפנונג.

אין די ערשטע זיבען חדשים פון דעם יאהר זענען שוין אריינגעקומען אין לאנד ארום 39,000 יודען זענען טאקע פערהאן גוטע אויסזיכטען, אז ביז'ן ענדע דעם קריסטליכען יאהר וועלען האבען אריינגעקומען אנ'ערך 60 טויזענד עולים. דאס איז א גרעסערע צאהל ווי ווען עס איז פריהער. און אין פערגלייך מיט די פערהעלטנישע איז דאס גרעסער ווי אין גרעסטען ברען פון דער יודישער אימיגראציע קיין אמעריקא.

דער נס אין ארץ ישראל איז. אז וואס מעהר עס קומען אריין יודען, אלץ מעהר פלאץ ווערט געשאפען פאר נאכקומענדע עולים.

דער גלות

מקומות פון ליידען פעהלען אונז גאר נישט אויס.

וועגען דייטשלאנד איז דאך שוין אפגערעדט מען מוז זיך גאר וואונדערען ווי אזוי א ציוויליזירטע וועלט, וואס רעדט פון אידעאלען, פון יושר, פון רעכט, קוקט זיך שטיל-שווייגענדיג צו, און רעאגירט נישט אויפ'ן מינדעסטען אופן אויף די מענשליך אונווירדיגע ערשייגונגען פון האס און שנאה, פערפאלגונג און בעליידיגונג, וואס זענען איצט געווארען א זעלבסטפערשטענדליכקייט אינ'ם „אויפגעלעבטען" דייטשלאנד. אבער אויך די דייטשע צרה קען אפשר אויסגעשעפט ווערען דורך א גרויסער, אנהאלטענדער עליה.

עס האנדעלט זיך דאך וועגען טויזענדער.

קומט מען אבער צו די מיליאנען פוילישע יודען. דאן ווערט דאס פראבלעם פיעל קאמפליצירטער. עס נעהמט אן דעם כאראקטער פון אונגעוויסהייט און אונדורכדרינגליכקייט. ווער ווייסט ווי לאנג עס וועט נאך דויערען, איידער מיר וועלען זיין אימשטאנד, אויסצושעפען די מיליאנענע נויט פון די פוילישע יודען? ווארום נסים פון גרויסער מאסען אימיגראציע האבען דאך אויך א גרענ-ניץ. די יעהרליכע צאהל וועט נאך אפשר וואקסען— אבער געדענקען מוזען מיר דאך תמיד, אז זי ווערט נאך נישט קאנטראלירט פון אונז גופא, אז מיר זענען נאך נישט די גאנצע בעלי בתים, און אפילו ווען מיר זאלען שוין יא זיין די בעלי בתים אין ארץ ישראל האב איך מורא, אז מיר וואלטען אויך בעדארפט זיין פארזיכטיג און שטרענג איינצוהאלטען דעם מעכטיגען פאלקס-שטראם, כדי עס זאל נעבויט ווערען א לאנד און א היים אויף געזונדע און פעסט געגאסענע יסודות.

איין פערלייכטערונג איז איצט איינגעטראטען אין אונזער ארבייט אין פערגלייך מיט די לעצטע טעג פון דער ציוניסטישער בעוועגונג. נישטא ביי אונז מעהר חלומות. מיר שטעהען שוין איצט מיט ביידע פיס אויפ'ן פעסטען באדען, מיר ווייסען שוין גאנץ גענוי, ווי מיר האלטען אין דער וועלט און וואס עס שטעהט אונז פאר. קענען מיר טאקע קאנצענטרירען אלע כחות, די גאנצע ענערגיע אונזערע, כדי אונזערע קאנקרעטע צילען צו דער-גרייכען.

אונזער פאליטישער אפאראט ארבייט שוין פיל פראדוקטיווער, ווי אין די אמאליגע יאהרען. די פינאנציעלע זייט איז איצט פיל רעגולירטער און שטאנדהאפטיגער, ווי אמאל. יודען האבען זיך שוין צוגעוואוינט צו שיקען געלד פאר פאסט! (געלעכטער).

נישטא ביי אונז שוין מעהר קיין שלעכט באדען אין ארץ-ישראל. יעדע שטיקעל זאמדיג אדער שטיינערדיג באדען איז גוט און מוז פערוואנדעלט ווערען אין א גוט פרוכטבאר לאנד. אין חרוב'ע מדבריות איז פאראן היינט וואסער. אנ'אמת'ער נס! די טיבה פונ'ם נס? א גאר פשוט'ע— ווייל מען זוכט (געלעכטער) מען האלט איצט אין איין זוכען וואסער — און מען איז ערפאלגרייך, מען געפינט.

און אז איך רייד שוין דא וועגען זוכען — איז כדאי צו דערמאהנען וועגען אנ'אנדער מין זוכעניש. מען זוכט היינט אויך... טעריטאריעס. חלומות וועגען יודישער קאלאניזאציע אין דרום-אמעריקא, אפריקא וכדומה.

דאס איז נישט מעהר ווי א פערשווענדונג פון אונזער קאסטבארער פאלקס-ענערגיע. דאס, וואס דאס פאלק טוט אויף פאר ארץ ישראל, פאר אונזער בן-יחיד, וועט עס קיינמאל נישט טון אין וועלכער עס איז אנדער לאנד. אלזא דארף מען די דאזיגע פאנטאזיעס ארויסנעהמען פון פאלק'ס סדר-היום.

קאנצענטרירען דארפען מיר זיך איצט אויף דער קאלאניזאציע פון ווענינסטענס 4 ביז 5 טויזענד משפחות א יאהר אויפ'ן באדען אין ארץ-ישראל. עס איז דא א מעגליכקייט אין דער איצטיגער ארץ-ישראל צו בעזעצען 75 טויזענד יודישע משפחות אויפ'ן באדען. די שטעט וועלען זיך שוין אליין פערזארגען. און זיי וועלען קענען ענטהאלטען צוויי און דריי מאל אזוי פיל. מאכט דעם חשבון און איהר וועט פערשטעהן, אז עס קען דערגרייכט ווערען אין דער איצטיגער ארץ-ישראל אמווענינסטענס א מיליאן יודען. הלואי זאל גאר די ארומיגע וועלט נישט ערגער ווערען (ווענען בעסער רעדט מען שוין נישט) און לאזען אונז פארטזעצען אונזער ווערק, וועט אונז האפענטליך געלונגען אינ'ם קומענדיגען יאהר צו פערווירקליכען א טייל פון אונזער קלארען און זיכערען פראגראם (שטורמדיגע אפלאד.)

צום סוף רעדען נאך די ה"ה: פאול גודמאן און רעד. מאָרריס מייער.

קאטאסטראפע מיט פרעז. ווייצמאנ'ס אויטא

ווייצמאן ארוים אונבעשעדיגט

לאנדאן, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

מיט'ן אויטא וואס איז געפאהרען פרעזידענט חיים ווייצמאן איז געשעהען א קאטאסטראפע. דער אויטא איז ארויף אויף א פוהר אין זי איבערגעקעהרט. ווייצמאן האט צום גליק נישט געליטען.

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 101-93

ספעציאליסט

פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

ספעקטועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אווענד.

אויספלוגען קיין פאלעסטינע פון —.630 זל. אן

ארגאניזירט

„ארביס" פיעטריקאווער 18, טעל. 249-33

Dr. R. Zalcwasser

כירורג

צעגעלניאנא 19, טעל. 125-17

נעמט אן פון 1—2 און פון 4—6.30.

Dr. med. HALTRECHT

ספעציעל-ארצט פאר הויט-, געשלעכטס-קראנקהייטען און מענער-שוועכע

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוונט. פון 10—1 מיטאג. אלע ארט אנאליזען פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

א כתיבה וחתימה טובה און א גוט יאהר

ווינשען מיר אונזער ליבען ברודער, שוואגער און שוועגערין

ב. הערשענהארן און פרוי

אין ברוקלין (ניו-יארק)

גושא, מאיר לייזער, פערעלע און חילוש רייך.

„אגרומי"

געז. מ. ב. ה.

לאדז, קאשטשעלנא 1 טעל. 133-33

דערמיט מאכען מיר בעקאנט אונזערע געעהרטע קונדען, אז מיר האבען שוין ערהאלטען

אתרוגים און לולב'ן

ווי אויך מבחרים שמבחרים.

ספרים-געשעפט „מסורה"

וושכאדניא 34, פראנט-געשעפט, אויך איינגאנג דורכן טויער.

איז צו בעקומען אלערארט שול-ביכער העברעאיש און יודיש מיט 25 פראצ. ביליגער ווי איבעראל מחזורים, אויך מיט פוילישער איבערזעצונג, סליחות ש"ס, חומשים, משניות, מדרשים, גמרות, סידורים, סליחות. גארטלען, קאפלען, ציצית, מזוזות, תפילין. פאר פראווינץ גרויסער ראבאט. געדענקט די אדרעס:

וושכאדניא 34, אויך איינגאנג דורכן טויער.

גם אני מודיע שכבר הופיע הספר הנודע קורות עם עולם ח"ג וח"ד.

סטארשי פעלדשער

ש. דערעש

4 לוטאמיערסקא 4, (האטעל-גאס)

טעל. 184-78

נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה און פון 1.30 ביז 4 נאכמ. און פון 6—7 אווענד

Dr. Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען-, הארץ- און סקלעראז-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

אתרוגים

קארפירער און פאלעסטינער לולבים און הדסים מובחרים שבמובחרים

דערמיט מאך איך בעקאנט די ג. הורט-סוחרים אין לאדז און פון דער פראווינץ, אז איך האב געבראכט דירעקט פון גריכענלאנד און פאלעסטינא, וואו איך בין אליין געווען און איבערגעקליבן די שענסטע אתרוגים לולבים והדסים במקח השוה. איילט זיך און קויפט ביי מיר דירעקט. וכל הקודם זכה!

פערקויפס-שטעל

נאוואמיעסקא 24 ביי ח. פישהאף.

הורט-פערקויף פון קאלאניאל-ווארען און פרוכטען

ב. פישהאף, 11 ליסטאפאדא 47

טעל. 169-20

אתרוגים

מובחרים

לולבים והדסים

במקח השוה, הורט און ענצעל

ביי עמנואל קאפעלוש

פלאץ וואלנאשטשי 10.

לעזט און פערשפרייט דעם נייעם פאלקסבלאט

פאר גארד, ביזשוטעריע און לאמבארד-סוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

Dr. med. J. Polakow

powrócił

Piotrkowska 109

tel. 139-75

די פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט צו פלעגען קראנקע „בקור חולים" און קאמיטעט „אוזדראווסקא"

מאכען בעקאנט, אז פון 1. אקטאבער ביז'ן 15 נאוועמבער 1935, וועלען פארקומען הזכרות אין דער סינאגאגע פון דער געזעלשאפט פל. וואלנאשטשי 10, צו וועלכער עס לאדען איין קרובים, פריינד און בעקאנטע לויט פאלגענדען סדר:

ד.	1	אָקטאָבער	7 פריה	נאָך	נ״ע	גוסטאוו היימאן
„	1	„	12.30 נ"מ	„	„	א. ה. אוריסאן
„	1	„	„ 1	„	„	ראזאליא זינגער
„	2	„	7 פריה	„	„	מיעטשיסלאוו זילבערשטיין
„	3	„	„ 7	„	„	אדוו. מ. קאן
„	5	„	„ 10	„	„	לעאפאלד דרוטאווסקי
„	5	„	„ 10	„	„	מלכה קלינגער
„	5	„	„ 10	„	„	פאולינא זאוערמאן
„	6	„	„ 11	„	„	מעלאניא באביאצקא
„	6	„	„ 11.30	„	„	אפרים שמוקלער
„	11	„	„ 7	„	„	מאוריצי לעווענשטיין
„	13	„	„ 10	„	„	נאטאליא זילבערבלאט
„	14	„	„ 7	„	„	סאלושיא קויפמאן
„	14	„	12.30 נ"מ	„	„	יוזעף גוטמאן
„	15	„	„ 12.30	„	„	עדוואַרד טעמפּער
„	18	„	7 פריה	„	„	גוסטאווא פינקעלהויז
„	18	„	„ 7	„	„	אדאלף ראזענטאל
„	19	„	„ 10	„	„	עדוואַרד ציגע
„	19	„	„ 10	„	„	העניק שרעטער
„	19	„	„ 10	„	„	לודוויקא קאנארסקא
„	21	„	12.30 נ"מ	„	„	סאפיא וואהל
„	22	„	7 פריה	„	„	סאלאמאן פרוכטגארטען
„	24	„	12.30 נ"מ	„	„	הירש פינטשעווסקי
„	26	„	10 פריה	„	„	משה ישעי' הערשענבערג
„	27	„	„ 7	„	„	וואלף נויפעלד
„	27	„	12.30 נ"מ	„	„	יוליא טשאמאנסקא
„	27	„	„ 1	„	„	ערנעסטינא קראטאשינסקא
„	28	„	„ 12.30	„	„	יוזעף ווײלע
„	30	„	„ 12.30	„	„	כלאווגא רוטשטיין
„	30	„	„ 1	„	„	פערוו.-מיטגל. אלעקס. קעמפנער
„	3	נאָוועמבער	7 פריה	„	„	עמיליע קארוסאן
„	3	„	12.30 נ"מ	„	„	יוזעף טאראנטשיק
„	3	„	„ 1	„	„	פערוו.-מיטגל. מאוריצי גאלדבערג
„	4	„	7 פריה	„	„	מנשה קאלעצקי
„	5	„	„ 7	„	„	שמעון רייכערט
„	6	„	12.30 נ"מ	„	„	נאטאן בלאושטארק
„	7	„	7 פריה	„	„	מאיר פריידענבערג
„	7	„	12.30 נ"מ	„	„	משה סערייסקי
„	9	„	10 פריה	„	„	אלי' ליסקיער
„	12	„	„ 7	„	„	אסתר קאפאטא
„	12	„	„ 7	„	„	אדעלא שיינוואלד
„	12	„	„ 7	„	„	יאקוב וואדיסלאווסקי
„	12	„	12.30 נ"מ	„	„	העניק אימיך
„	14	„	7 פריה	„	„	גזשעגאזש קראוועץ
„	14	„	„ 7	„	„	ראשעל גינסבערג
„	14	„	12.30 נ"מ	„	„	אדאלף בערלין

ענגלאנד זאגט אז אפיציעל

אנצוווענדען סאנקציעס, אויב די מלחמה וועט אויסברעכען

אלגעמיינע מאביליזאציע אין אביסיניען

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

די פראנצויזישע רעגירונג האט אנגעפרעגט אין ענגלאנד, ווי אזוי פראנקרייך קען זיין זיכער, אז אין איצטיגען איטאליעניש - אביסינישען קאנפליקט וועט ענגלאנד באלד אנווענדען סאנקציעס און זיך ווענדען צו די אייראפעאישע לענדער אונאפהענגיג צי זיי זענען מיטגלידער פון דער פעלקער־ליגע אדער נישט.

דערויף האט דאס ענגלישע אויסערן־מיניסטער־יום נעכטען אפיציעל געענטפערט, אז ענגלאנד וועט אין התדערט פראצענט אויספיהרען דעם פאקט פון דער פעלקער־ליגע און האט הינטער זיך דאס גאנצע ענגלישע פאלק. **די סאנקציעס וועלען אנ־געווענדעט ווערען לויט דער שולד, וועלכע קען זיין פערשידענארטיג שווערער אדער לייכטער.** די עלאסטיש־קייט פון ארטיקעל 16 פון פעלקער־ליגע אפמאך מאכט שטארקער די זיכערקייט און יעדער מיטגליד פון דער פעלקער־ליגע דארף אננעמען, אז די וועלט קען נישט זיין אזוי, אז מ'זאל נישט קענען עפעס ענ־דערן. ענגלאנד וועט נישט דערלאזען צוזאמען מיט דער פעלקער־ליגע ס'זאלען איבערגע'חזר'ט ווערען די אומגליקען פון דער פערגאנגענהייט.

דער גלויבען און די טעטיגקייט מוזען אבער זיין קאלעקטיווע. דאס איז א גרונד־פרינציפ. אויב דער שלום זאל בעדראהט ווערען. אזוילאנג ווי די פעל־קער־ליגע וועט דינען מיט איהר ביישפיל, וועט ענג־לאנד האנדלען אין הסכם מיט איהרע פרינציפען.

קאמיטעט פון „13"

זשענעווע, 29 (ספ. טעל.)

דער קאמיטעט פון 13 האט היינט אנגעהויבען זיין ארבייט איבער'ן ראפארט פון ארטיקעל 15 אפ־זאץ 4 פון פעלקער־ליגע־פאקט.

אלס פארזיצער האט מען אויסגעקליבען מאד־אריאגאן, וועלכער פעראייניגט אויף אזא אופן אין זיין פערזאן סיי דעם פארזיץ פון פינפער־קאמיטעט, סיי דעם פארזיץ פון 13־ער קאמיטעט.

קודם כל האט דער קאמיטעט בעהאנדעלט די פא־דערונג פון אביסיניען ארויסצושיקען אבסערוואַ־טארען אויף. פעסטצושטעלען וועלכער צד עס וועט מאכען דעם אנפאל. דער פרעמיער לאוואל זאל הא־בען ארויסגעזאגט געוויסע ספקות וועגען דער צוועק מעסיגקייט פון ארויסשיקען אבסערוואטארען. ער האט אנגעוויזען, אז צוליב דער לאנגער רייזע וואל־טען זיי שוין אפשר אהין געקומען צו שפעט.

די ספקות, וואס לאוואל האט ארויסגעזאגט בע שטעטיגען די קלאנגען, וואס זענען היינט ארומגע־גאנגען אין זשענעווע, אז מ'דארף זיך ריכטען אויפ'ן איטאליענישען אנגריף א ליאדע טאג. דאס האט גע־שאפען אין זשענעווע אנ'אלגעמיינע פעסימיסטישע שטימונג.

אנדערע מיטגלידער פון 13ער קאמיטעט האבען אנגעוויזען, אז דאס ארויסשיקען אבסערוואטארען אהין הסכם פון איינעם פון די צוויי צדדים, וואלט געווען א טענדענציעזער אקט, וואס וואלט בע־שווערט די שאנסען פון א פערשטענדיגונג. לסוף האט מען בעשלאסען אויסצוטיילען אנ'אונטער־קא־מיטעט פון 3 עקספערטען — א פראנצויזישען, ענג־לישען און שפאנישען — וועלכע זאל אויספארשען די מעגליכקייט פון ארויסשיקען מצד דער פעלקער־לי־גע עקספערטען קיין אביסיניען. במשך פון 2 אדער 3 טעג דארף די עקספערטען - קאמיסיע צושטעלען א בעריכט פון איהר ארבייט.

דער 13־ער קאמיטעט ארבייט זעהר אייליג, דאס פאדערט בסדר ענגלאנד.

מוסאליני האלט ווייטער פון מלחמה

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

„רייטער" מעלדעט פון זשענעווע, אז דאס פרע־זידיום פון דער פעלקער־ליגע וועט פארשלאגען דער מארגענדיגער פלענאר־זיצונג פון דער פעלקער־ליגע נישט צו שליסען די סעסיע, נאר זי אפצולעגען, כדי מען זאל זי קאנען צוזאמענרופען במשך פון 24 שעה אויב דאס וועט נויטיג זיין.

דער גענעראל - סעקרעטאר פון דער פעלקער־ליגע האט ארויסגעשיקט פאלגענדע דעפעשע צום אביסינישען מלך:

„די פעלקער־ליגע נעמט צו קענטניש אייער בע־שלוס צוריקצוציהען די אביסינישע ארמעע אויף 30 קילאמעטער פון דער גרעניץ. די פעלקער־ליגע שאצט אפ די מאטיווען פון אייער בעשלוס און זי בעטראכט מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט אייער פאדע־רונג וועגען ארויסשיקען קיין אביסיניען אביעקטי־ווע אבסערוואטארען. עס ווערט בעטראכט די פראגע, צי די אומשטענדען וועלען מעגליך מאכען די אר־בייט פון אזעלכע אבסערוואטארען".

רוים, 29 (ספ. טעל.)

מוסאליני האט היינט געהאלטען א רעדע פאר די אנטייל־נעהמער פון די אינטערנאציאנאלע שיסער־פערמעסטונגען. „איך בין איבערציינגט — האט ער דערקלערט, — אז איהר האט פעסטגעשטעלט, אז אין איטאליען הערשט פולשטענדיגע רוהע און מוסטער־האפטע דיסציפלין".

בעאונרוהיגונג אין אמעריקא.

בעראטונגען וועגען שליסען דעם סועץ - קאנאל.

וואשינגטאן, 29 (ספ. טעל.)

דער איטאליעניש - אביסינישער קאנפליקט רופט ארויס א גרויסע פעראינטערעסירונג אין די אמערי־קאנישע פאליטישע און ווירטשאפטליכע קרייזען. די מעגליכקייט פון א מלחמה צווישען איטאליען און ענגלאנד דערוועקט דא א גרויסע בעאומרוהיגונג. אין פאל, ווען די פעלקער־ליגע זאל אפשטעלען דעם צו־פיהר פון סחורות קיין איטאליען, וועט אויך זיין אונמעגליך דער ארויספיהר פון סחורות, וואס שטע־לען מיט זיך נישט פאר קיין קריגס־מאטעריאלען. דער אמעריקאנישער אויסלאנד־האנדעל וואלט אזוי ארום זיך פערקלענערט אויף 5 מיליאן דאלאר מא־נאטליך.

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

רייטער אגענטור טיילט מיט, אז אויפ'ן אינזעל מאלטא האט מען געבראכט אין בעוועגונג 12 רעפ־לעקטארען, לויט די קלאנגען וואס געהען ארום, געפינט זיך נאהענט פון מאלטא אנ'איטאליענישער אונטערוואסער־שיף.

קאיר, 29 (ספ. טעל.)

קיין אלעקסאנדריע זענען געקומען די ענגלישע קרייצער־שיפען „רענאוען" און „הוד". אין פארט זע־נען זיי נישט אריין. ביים אריינגאנג אין פארט זע־נען אוועקגעשטעלט געווארען ווייטשיסענדיגע הארי־מאטען. נאהענט פון אלעקסאנדריע זענען פארגעקו־מען מאנעווערס מיט דער בעטייליגונג פון פלאט און לופט־קרעפטען. דער אריינגאנג צום פארט איז אפגעצוימט מיט א שטאלענער נעץ. עס איז איבער־געלאזען געווארען בלויז א קליינער דורכגאנג. אין פארט גופא הערשט א שטארקע בעוועגונג. איבער די גאסען ציהען לאסט־אויטאס, געפאנצערטע אוי־טאס און איבערן פארט פליהען ארום עראפלאנען. אמוניציע ווערט אין איילעניש אויסגעלאדען. אין משך פון די לעצטע 5 טעג זענען געקומען קיין אלעק־סאנדריע 170 עראפלאנען.

דער וויצע קריגס־מיניסטער האט ערקלערט, אז ביז אהער איז גארנישט געטון געווארען, כדי צו פער־גרעסערן די עגיפטישע ארמעע. די סיטואציע אויף דער מערב־גרעניץ איז א נארמאלע. די איטאליענער האבען ביי דער קירעניייאיקער גרעניץ אדורכגע־פיהרט א דרייפאכיגע דראט־פערצוימונג, כדי צו בע־ווארענען פאר'ן אריינדרינגען פון בעדואינער.

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

„דיילי העראלד" טיילט מיט, אז סוף וואך פאה־רען קיין פאריז די ענגלישע מיטגלידער פון אדמי־ניסטראציע־ראט פון דער געזעלשאפט פון סועץ־קאנאל, וועלכער קומט זיך צונויף, כדי ארומצורע־דען די פראגע פון שליסען דעם קאנאל אין די ראה־מען פון די סאנקציעס געגען איטאליען. די ענגלישע רעגירונג, וועלכע בעזיצט 44 פראצ. אקציעס וועט זיין פערטרעטען אויף דער קאנפערענץ דורך צוויי מיטגלידער פון ראט.

אלגעמיינע מאביליזאציע.

אדיס אבעבא, 29 (ספ. טעל.)

דער נעגוס האט אפיציעל מיט־געטיילט דער פעלקער - ליגע, אז ער האט ארויסגעגעבען א דעקרעט וועגען דער אלגעמיינער מאביליזאציע אין אדיס אבעבא

אין זשענעווע איז די ידיעה שוין דערהאל־טען געווארען.

אדיס אבעבא, 29 (ספ. טעל.)

די דעציזיע פון נעגוס וועגען דער אלגעמיינער מאביליזאציע האט געמאכט א טיפען רושם. מ'האלט, אז די מלחמה־אקציע וועט זיך אנהויבען אין פער־לויף פון 15 טעג. די אלגעמיינע מאביליזאציע הויבט זיך אן דעם 1 אקטאבער.

גיבראלטאר, 29 (ספ. טעל.)

נעכטען זענען דא אנגעקומען 2 ענגלישע עראפ־לאנען. אין דער נאהענטסטער צייט קומען ווייטער־דיגע עראפלאנען.

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

די איטאליענישע געזאנדשאפט האט בעפוילען דעם קאנסול אין הארא גיארדאני צו שליסען דעם קאנסולאט ארויספאהר קיין דזשיבוטי, דער קאנ־סול גיארדאני געפינט זיך שוין אויפ'ן וועג.

יודען־געזעץ וועט שוין אנגעווענדעט

יודישע געשעפטען בעקומען נישט קיין עלעקטריש ליכט. — יודישע באהן־בעאמטע ווערען בעזייטיגט. — יודישע ספארטלער פערווערט צו טראגען ספארט־אפצייכנונגען

בערלין, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

הגם דאס יודען־געזעץ איז נאך נישט פער־עפענטליכט געווארען, האט די שטאט־פערוואל־טונג אין מיינץ שוין פערבאטען די עלעקטראָיוניע צוצושטעלען עלעקטרישע ליכט אין יודישע גע־שעפטען.

געבעלס האט די טעג אנגעזאגט א נייע קאמ־פאניע געגען יודען אין גאנץ דייטשלאנד. דעם 4־טען אקטאבער וועט אין בערלין פארקומען א מאסען־מיטינג, כדי צוצוגרייטען שטרייכער'ס נא־מינאציע אין בערלין. די רייכס־פערוואלטונג פון די דייטשע באהנען האט בעשלאסען צו בעזייטיגען אלע בעאמטע נישט אריער. די יודישע ספארטלער איז פערווערט געווארען צו טראגען די ספארט־אפצייכנונגען פון זייערע ספארט־פעראיינען.

ראש־השנה אין בערלין

שוהלען געווען געפאקט. — יודישע צייטונגען צום לעצטען מאל פערקויפט אין די קיאסקען

בערלין, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

דער היי־יאהריגער ראש־השנה איז געווען אונטערן צייכען פון די נירענבערגער געזעצען. די שוהלען זענען געווען געפאקט. די ארדנונג פאר די שוהלען האבען געהאלטען די פערבאנד־מיט־גלידער פון די פראנט־זעלנער.

* * *

בערלין, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

ערב ראש השנה זענען די יודישע צייטונגען צום לעצטען מאל פערקויפט געווארען אין די קיאסקען. פון אקטאבער אן, וועט דער פערקויף פון יודישע צייטונגען אין די קיאסקען זיין פער־באטען..

פרעמדע מלוכות אינטערווענירען

וועגען די נירענבערגער געזעצען

פראג, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

ווי יט"א דערוואוסט זיך, האבען פארשטעהער פון פרעמדע מלוכות (אינטערווענירט וועגען די נירענבערגער געזעצען, אמשארפסטען אינטערווע־נירט האט דער אמעריקאנער אמבאסאדאר.

ווי מ'רעכענט, וועט די דייטשע רעגירונג ארויס געבען אנ'ערקלערונג, אז דאס „יודען־געזעץ" איז נישט חל אויף אויסלענדער.

דייטשלאנד וויל פערכאפען גאנץ ליטע

כאראקטעריסטישע ערקלערונג פון ליטווישען אויסערן־מיניסטער

פאריז, 29 (ספ. טעל.)

אין אנ'אינטערוויאו מיט'ן פארשטעהער פון „לא ליבערטע" האט דער ליטווישער אויסערן־מיניס־טער לאזאראייטוס ערקלערט, אז ליטע פערלאזט זיך אויף דער פעלקער־ליגע אין פאל פון א קאנפליקט מיט דייטשלאנד, אויב אבער דייטשלאנד וועט ווע־לען פערנעהמען מעמעל, וועט זיך ליטע אקעגענ־שטעלען מיט אלע מיטלען נישט אויסמיידנדיג קיין בעוואפענטען כוח! דייטשלאנד וועט וואהרשיינליך וועלען פערנעהמען גאנץ ליטע און דעמאלט וועט

ווערען א געפאהר פאר גאנץ מזרח־אייראפא.

אויף דער פראגע ווי דער מיניסטער שטעלט זיך פאר די שטעלונג פון פוילען אין פאל פון א דייטשען אנגריף האט לאזאהייטוס ערקלערט „כ'וואלט גע־קענט נאר בעמערקען אז יעדע ענדערונג ביים באל־טישען ים, דארף געהאלטען ווערען אלס סכנה צו די פוילישע אינטערעסען!

וועגען די ענדערונגען אין דער רעגירונג

געהען ארום פערשידענע קלאנגען

ווארשא, 29 (טעלעפאניש)

פרייטאג נאכמיטאג איז דער מלוכה־פרע־זידענט ארויסגעפאהרען קיין ספאלע. דינסטאג קומט ער צוריק און ווי מען שמועסט, וועט דעם טאג זיך אנהויבען דער פאליטישער סעזאן.

דינסטאג זאל פרעמיער סלאוועק דערלאנגען דעם פרעזידענט א ביטע וועגען דעמיסיע פון דער רעגירונג.

ווי וועט אויסזעהען די נייע רעגירונג? וועגען דעם גייען ארום פערשידענארטיגע קלאנגען. עס זענען פאראן דרייערליי נוסחאות וועגען צוזא־מענשטעל פון דער רעגירונג.

איין נוסח איז, אז דער פרעמיער וועט ווערען קאסטשאלקאווסקי, וועלכער וועט אויך ווייטער פער־בלייבען אינערן־מיניסטער. ענדערונגען זאלען פאר־קומען אין די מיניסטעריומס פון האנדעל, פינאנ־סען, קאמוניקאציע און אגראר. אלס קאנדידאטען אויף מיניסטארען ווערען אנגערופען: פריסטאר, מאטושעווסקי, פאנקאווסקי און סטאניעוויטש.

א צווייטער נוסח איז פארהאן, אז פרעמיער זאל ווערען דער אמאליגער האנדעלס־מיניסטער קוויאטקאווסקי. איהם זאל האבען געלונגען צו־פוקלן ביים פראפעסאר בארטעל. ער זאל ווערען וויצע־פרעמיער און אינערן־מיניסטער. אויסערן מיניסטער זאל ווערען זאלעסקי און קריגס־מיניסטער — גע־נעראל סאסנקאווסקי.

א דריטער נוסח איז פארהאן, אז פרעמיער זאל ווערען גענעראל סאסנקאווסקי.

ווייטער שמועסט מען, אז פרעמיער סלאוועק פילט זיך מיד און דערשעפט און האט דעריבער חשק אויף א געוויסער צייט זיך צוריקצוציהען פון פאליטישען לעבען. צוליב דעם רעדט מען, אז סיים־מארשאלעק זאל זיין צאר, און סענאט־מארשאלעק — פראפ. מאקאווסקי.

רייבונגען צווישען די נאציס

צוליב דעם „יודען־געזעץ".

בערלין, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

ווי יט"א דערוויסט זיך, איז דאס יודען־געזעץ ביז איצט נישט פערעפענטליכט געווארען צוליב די רייבונגען ביי די נאציס גופא.

די וואהלען אין מעמעל

פערלענגערט די אפשטימונג ביז היינט 6 אין אווענד

קליימעדא. 29. (ספ. טעל.) היינט זענען פארגעקומען וואהלען אין מעמעלער געביט, די פרעקוווענץ איז זעהר א גרויסע און וועט אין עט־ליכע ערטער דערגרעהען ביז 100 פראצענט, צוליב דעם וואס די טעכניק פון דער אפשטימונג איז זעהר א קאמפליצירטע, האט דער ליטווישער מיניסטארען־ראט בעשלאסען צו פערלענגערן די וואהלען ביז היינט, מאנטאג 6 א זייגער אין אווענד.

דער רעזולטאט פון די וואהלען וועט דערוי־סער ערשט בעקאנט ווערען מארגען.

* * *

ריגע. 29. (יט"א טעלעגראפיש) פון מע־מעל טיילט מען מיט, אז היינט זענען אין מעמעל פארגעקומען די וואהלען צום סיים. נישט קוקענדיג דערויף, וואס די וואהלען זענען פארגעקומען אום ראש השנה, האט דער מעמעלער רב דערלויבט די יודען זיך צו בעטייליגען אין די וואהלען. די נא־ציס האבען געפיהרט א העפטיגע אנטיסעמיטישע קאמפאניע.

* * *

בערלין. 29. (יט"א טעלעגראפיש) דער „פעלקישער בעאבאכטער" ווארפט פאר די יודען אין מעמעל, אז זיי שטיצען די ליטווישע אריענ־טאציע.

די ווירטשאפטליכע לאגע אין פוילען

און געוו. מיניסטער מאטושעווסקי'ס מיטלען געגען קריזיס

„וואס און ווי אזוי?” דאס איז דער קאפ פון א סעריע אהטיקלען, וועלכע עס האט פערעפענטליכט אין דער „גאזעטא פאלסקא” דער געוועזענער מיניסטער מאטושעווסקי. אין דער דאזיגער סעריע ארטיקלען רעדט מאטושעווסקי ארום דעם ווירטשאפטליכען קריזיס אין פוילען און בעמיהט זיך צו געפינען מיטלען ווי אזוי דעם קריזיס צו בעקעמפען. די פראגען בעדייטען, וואס דארף געטון ווערען בכדי צו פערגרעסערן די פאלקס-הכנסות און אפהאלטען די קאפיטאליזאציע און ווי אזוי דארף דאס געטון ווערען. פערשטעהט זיך, אז אלס איינציג מיטעל צו פערגרעסערן די פאלקס-הכנסה זעהט מאטושעווסקי אין דער פערגרעסערונג אין די הכנסות פון דער לאנד ווירטשאפט.

אין זיין לעצטען אהטיקעל רעכענט מאטושעווסקי אויס די מיטלען, וואס איז נויטיג אנצונעהמען בכדי צו העכערן די פאלקס-הכנסות און אויפהאלטען די קאפיטאליזאציע. און דאס זענען: 1) צוריקשטעלען דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט, 2) אפזאגען זיך, עווענטועל בעדייטענד פערקלענערן די חובות פון מלוכה-אוצר; 3) פערקלענערן די סאציאלע קאסטען (הויפטזעכליך אין דער לאנדווירטשאפט); 4) פערקלענערן דעם באהן-טאריף; 5) פערקלענערן די אפצאהלונגען, וואס ווערען גענומען דורך עפענטליכע אינסטיטוציעס, אדער ווערען דורך זיי רעגולירט (למשל, דירה-געלד, פערקלענערן די פרייזען פון פריוואטע און מלוכה-מאנאפאלען 6) א קרעדיט-פאליטיק, וואס זאל זיין איינגעשטעלט אויף אויפצובויען די אומזאץ-קאפיטאלען, 7) דאס שטרעבען צו דערגרייכען א גלייכגעוויכט אויפ'ן נידריגען שטאנד פון די פרייזען, וואס וואלט פאר פוילען גאראנטירט א גרעסערן אנטייל אין וועלט-אומזאץ.

מאטושעווסקי רעדט דאן ארום יעדען פונקט בעזונדער. דערביי ווייזט ער אן, אז עס איז א גרויסער אונטערשיד דורך וואס פאר א אופן עס ווערט דערגרייכט א גלייכגעוויכט פון בודזשעט. ער שרייבט: אהן א גלייכגעוויכט פון בודזשעט איז בכלל נישט מעגליך קיין שום דורכגעטראכטע ווירטשאפטליכע פאליטיק. דאס איז נאר דאן א קריכען אין חובות דורך וואס עס ווערט פערשפעטיגט א בעסערונג, ווייל וואס א מלוכה קריכט אין חובות איז עס גלייך מיט א נאכפראגע אויף קרעדיט, און דערמיט מיט א פערטייערונג פון קרעדיט. א פערטייערונג פון קרעדיט בעדייט ווידער א פערטייערונג פון דער פראדוקציע, א פערטייערונג פון דער פראדוקציע קאסטען בעדייט ווידער א פערקלענערונג פון דעם אויסלענדישען און אינלענדישען אפזאץ, דאס בעדייט ארבייטסלאזיגקייט, פאלען פון דער פראדוקציע, פערקלענערונג פון די פאלקס-הכנסות.

דעריבער איז נישט גלייכגילטיג צי די מלוכה דערגרייכט דאס גלייכגעוויכט פון בודזשעט דורך קרעדיט אפעראציעס, צי דורך פערקלענערן די הוצאות און פערגרעסערן די הכנסות. ווייל דאס פערקלענערן די הוצאות און אפילו פערגרעסערן אייניגע הכנסות האט נישט קיין דירעקטען איינפלוס אויף דעם פרייז פון קרעדיט. דאס פערגרעסערן די שטייערן קען וואס אנ'אמת טיילווייז פערקלענערן דעם קאפיטאל אנבאט אויפ'ן קרעדיט-מארק: ווער עס צאהלט גרעסערע שטייערן קען נישט אפשפארן, אבער דאס פערשטופען די בודזשעט-לעכער מיט הלוואות לעגט זיך שוין נישט טיילווייז נאר אינגאנצען אלס א לאסט אויפ'ן קרעדיט-מארק. למשל: די „נאציאנאלע הלואה” איז אריינגעצויגען געווארען צו דעקען דעם דעפיציט. דער דעפיציט וואלט נאטירליך געדעקט געווארען אויך דאן ווען מען וואלט פון דיזעלבע פערזאנען, וואס האבען געקויפט די הלואה גענומען די זעלבע סומען אין דער פארם פון שטייערן דער דעפיציט וואלט פונקט אזוי געדעקט געווארען, דאגעגען אויפ'ן קרעדיט-מארק וואלט נישט געלאסט דער פארטפעל פון דער הלואה, וואס הענגט היינט איבער'ן דאזיגען מארק. ווען מען זאל איצט צולאזען צו א פרייען אומזאץ מיט'ן פארטפעל — וואלט געפאלען דער קורס פון אלע ווערט-פאפירען. אפילו ביים פערבאט פון פערקויפען — בעלאסטעט דער פארטפעל פון דער נאציאנאלער הלואה דעם קרעדיט-מארק. דאס הייסט, אז א דאנק דעם דעקען דעם בודזשעט דעפיציט דורך א הלואה — האבען מיר איצט א נידריגען קורס פון די ווערט-פאפירען און ענגערע קרעדיט-בעדינגונגען, ווי מען וואלט געהאט, ווען דאס וואלט געוועזען נישט קיין הלואה נאר א שטייער.

מען דארף דעריבער אויפבויען מיט אמאל און אויף א געוואלדיגען אופן דאס ווירקליכע גלייכגעוויכט פון בודזשעט. אלע נארמאלע הוצאות פון דער מלוכה מוזען געדעקט ווערען דורך די הכנסות און נישט דורך הלוואות.

אויסערגעוועהנליכע הוצאות פון דער מלוכה, אויף פראדוקטיווע צילען קענען געדעקט ווערען דורך קרעדיט אפעראציעס, אבער נאר אונטערן בעדינג, אז דער קרעדיט וועט זיין נישט קיין גרויסער. 50 מיליאן זל. קען נישט שאדען, 300 מיליאן וועט זיכער פערשפעטיגען די בעסערונג”.

ווייטער רעדט מאטושעווסקי ארום די אופנים ווי אזוי צו דערגרייכען א גלייכגעוויכט פון בודזשעט, און ער קומט צום אויספיהר, אז קיין אנדערער אויסוועג איז נישט פארהאן ווי נאר צו פערקלענערן די הוצאות און העכערן די הכנסות; און ווי אזוי דארף דאס געמאכט ווערען: גאנץ איינפאך: מען דארף נעמען פון די, וואס האבען און נישט פון די, וואס האבען נישט. „ווען מען פרובירט ארויסצוקוועטשען א שטייער פון א ווארשטאט, וואס ברענגט דעפיציט, ווען מען נעמט צו ביי א ארימע פרוי דאס לעצטע קישען פון אונטערן קאפ און מען רופט דערמיט ארויס א פויערן-בונט, דאן איז דאס א איבערמיסיגע בעלאסטונג. ווען מען פרובט צו נעמען אנשטאט א טייל פון דער הכנסה, צו קאנפיסקירען א טייל פון פערמעגען, איז דאס נישט נאר א איבערמעסיגע לאסט, נאר אויך א צושטערונג פון די הכנסה-קוועלען. אבער ווען מען נעמט אנשטאט 10 פראצענט פון דער הכנסה 11 פראצענט — אדער אנשטאט 25 פראצענט — 26 פראצענט, קען מען דאס יא מאכען”.

מאטושעווסקי געהט דאן איבער צו רעדען וועגען דעם פערקלענערן די הוצאות און זאגט: „קיינער האט מיך, למשל, נישט איבערציינט און וועט מיך נישט איבערציינען, אז דאס אויסגעבען אין איצטיגען מאמענט געלד אויף צו פיהרען דורך דער מלוכה, טעאטערס, איז א נויטווענדיגקייט, מען וועט אפשר זאגען, אז דאס איז א קלייניגקייט, אבער אזעלכע קלייניגקייטען זענען פארהאן אין די הונדערטער און טויזענדער. און עפענטליכע בעלאסטונגען דאס איז נישט דוקא די מלוכה, דאס איז אויך די זעלבסטפערוואלטונגען. וואס קען מען זאגען וועגען א זעלבסטפערוואלטונג, וואס רעקלאמירט עפענטליך אין די צייטונגען, אז זי האט אדורכגעפיהרט די עלעקטריפיקאציע פון צוויי דערפלעך, בעת איך ווייס, דאס די זעלבע זעלבסטפערוואלטונגען, רייסט פון איהרע „אונטערטאנען” צו 75 גראשען פאר א קילאוואט, בעת איהר קאלקולירט עס זיך צו 12 גראשען. בעת די זעלבע זעלבסטפערוואלטונג בויט זיך גאנץ רוהיג „שווים באסיינען” און עלעקטרישע נעצען און דערביי צאהלט זי נישט קיין גראשען די ראטעס די „באנק גאספאדארסטווא קראיאווע” און אויך נישט די פערזיכערונגס - אפצאהלונגען פאר די בעאמטע, וואס זי האט גענומען. די פערשווענדערישקייט אין פוילען איז זעהר פערשפרייט, און דעריבער איז פארהאן פון וואס צו מאכען אפשפארונגען”.

ווייטער פיהרט מאטושעווסקי אויס, אז קודם כל מוזען פערקלענערט ווערען די שטייערן פאר דער לאנדווירטשאפט. דאן די אפצאהלונגען פון עפענטליכען געברויך קודם כל די באהנען, די ביז-איצטיגע פרייזען פערקלענערונגען זענען נישט גענוגענד. עס איז א אבסורד ווען א טאן קויהל-מיאל קאסט 12 זל. מיט 70 גר. אין קויהלען-גרובען און דער טראנספארט קיין ווארשא קאסט די אנדערע 12 זל. מיט 70 גראשען. די פערקלענערונג פון די פרייזען פון די טראמוואי-בילעטען אין ווארשא אויף 25 פראצענט האט אין רעזולטאט געגעבען סך-הכל א הכנסה-פערקלענערונג פון 5 פראצ. עס מוזען אויך פערקלענערט ווערען די אפצאהלונגען פון גאז, עלעקטרי, וואסער, קאמוניקאציע, האנדעלס - אפצאהלונגען, דירה-געלד דאס גלייכען אויך די סאציאלע פערזיכערונגען.

מאטושעווסקי פערענדיגט זיין ארטיקעל דערמיט, אז קיין אנדער פראגראם זעהט ער נישט. לויט זיין מיינונג איז עס דער איינציגער וועג, אויף וועלכען מען דארף געהן און נעמליך אויפ'ן וועג פון דעפלאציע.

היטלער-דייטשלאנד פלאנט צו פערכאפן די האלענדישע אינזלען

די פראגע פון קאלאניען איז איצט אין דייטשלאנד איינס פון די וויכטיגסטע פראבלעמען וואס די מושלים פון דריטען רייך האבען געשטעלט אויף דער טאג ארדנונג. די דאזיגע פראגע וועט פריהער אדער שפעטער ארויסגעשטעלט ווערען דורך היטלער דייטשלאנד אין זיין גאנצער שארפקייט. פערשטעהט זיך אז דער ענין איז נישט קיין לייכער. די וועלט איז שוין פערטיילט און דעם בעסטען ביסען האבען יענע מלוכות פון וועלכע עס וועט נישט זיין אזוי לייכט ארויסצורייסען עפעס. האט טאקע דאס דריטע רייך געווענדעט די אויפמערקזאמקייט אויף די האלענדישע קאלאניעס און פיהרט דארט איהר אקציע אויפ'ן גרויסען מאסשטאב. דאס „נויע טאגע-בוך” שרייבט וועגען דער דאזיגער אקציע פאלגענדעס:

אין האלענדיש אינדיען ענטוויקעלט דאס דריטע רייך א פראפאגאנדע, וואס פערדינט מעהר אויפמערקזאמקייט ווי מען שענקט איהר. איהר ציל איז וואהרשיינליך צו געווינען דארט די מאראלישע אונטערשטיצונג בעת עס וועט קומען צו דער גרויסער קאלאניאל דעבאטע. די מיטלען פון דער פראפאגאנדע זענען דאס אויסנוצען די געפעהרליך פערשארפטע ראסען-געגענזאצען, וואס עקזיסטירען דארט שוין סיי ווי ווי אויך די שפאנונג וואס הערשט צווישען מוטערלאנד און אלע קאלאניען.

אנגעהויבען האט עס זיך נאך מיט אנדערהאלבען יאהר צוריק, ווען די ראדיא סטאציע קעניגסוואוסטערהאוזען האט אין דער האלענדישער שפראך אנגעהויבען צו געבען א „האלענדיש פערטעל שעה”. די אוידיציעס זענען הויפטזעכליך געווען געווידמעט דער ראסען פראגע און זענען ספעציעל געווען בערעכענט אויף די צוהערער פון יענער זייט אקעאן, דאס איז געווען דער ערשטער אנגריף איבער דער גרעניץ.

אין ווינטער 1934 איז ווידער אונטערגענומען געווארען דער דריטער פרוב צו געווינען איינפלוס אויף איינע פון די וויכטיגסטע ווירטשאפטליכע אינסטיטוציעס פון האלענדיש אינדיען. די „נידערלענדיש האנדעל מאאטס שאפי” אין אמסטערדאם, האלאנדס גרעסטע קאלאניאל באנק איז שוואך געווארען און מען האט זי געמוזט סאנירען, דאס קאפיטאל איז צוזאמענגעלעגט געווארען, עס זענען ארויסגעגעבען געווארען נייע אקציעס. די דאזיגע געלעגענהייט האט אויסגענוצט די האלענדישע באנק פון טהיסען קאנצערן אין ראטערדאם וועלכע האט וואהרשיינליך אויפן דייטשען חשבון איינגעקויפט א דריטעל פון די אקציעס, פון דער טראנזאקציע האט מען זיך אבער בעצייטענס דערוויסט און אין האלאנד איז אויסגעבראכען א שטורעם פון אויפרעגונג. די פרעסע האט אלארמירט עס איז געקומען צו א אינטערפעלאציע אין פארלאמענט. די רעגירונג האט אינטערוועניערט, דער רעזולטאט איז געווען, אז דעם נייעם גרויס אקציאנער האט מען נישט נאר נישט איבערגעגעבען די פיהרונג מיט דער באנק, נאר מען האט איהם אפילו להיפוך, צו אלע אנגענומענע מנהגים, נישט געגעבען קיין בעדייטענדע שטעלע אין אויפזיכטס ראט און צוגענומען יעדען איינפלוס, אויף דער פיהרונג פון דער באנק.

אויך דער צווייטער פרוב — א פרוב פון דייטשען פראפאגאנדע מיניסטעריום אין האלענדיש-אינדיען — איז נישט געלונגען. דורך דעם טויט פון דעם אייגענטימער איז פריי געווארען דער אמט פון לייטער פון דעם גרויסען פרעסע ביורא „אנעטא”, דעם רויטער פון האלענדיש אינדיען. און ווידער האט געדראהט, אז דורך דער פערמיטלונג פון א האלענדישע באנק זאלען די אקציעס איבערגעהען אין דייטשע הענט, דער פלאן איז אבער נישט געלונגען צוליבן ווידערשטאנד פון דער האלענדיש-אינדישע געשעפטס וועלט, וועלכע האט געבילדעט א נאציאנאלע אפוועהר פראנט, איבערגענומען קאלעקטיוו די אקציעס פון דער „אנעטא” און זיי פערטיילט צווישען די לאקאלע פירמען.

אבער דאס דריטע רייך האט זיך גאר נישט געלאזט אפשרעקען פון דורכפאל, אין וואס עס איז איהר נישט געלונגען אין גרויסען מאסשטאב האט עס אנגעהויבען צו פערווירקליכען איינציגווייז געבעלם אינדישע פערטרעטונגס באנק וועלכער עס איז נישט געלונגען אויפצוקויפען די אקציעס פון דער האלענדישע נאציאנאלע פרעסע אגענטור האט אנגעהויבען אויפצוקויפען טאג צייטונגען. פון 7 גרויסע טאג-צייטונגען וואס ערשיינען אין יאווא האט דער נייער קאנצערן — א דייטשער קאנצערן באלד אויפגעקויפט פיער!

איצט האט מען שוין צום צווייטען מאל געפרובט צו פערכאפען די פרעס-אגענטור „אנעטא”, די 4 צייטונגען האבען געפאדערט א איינפלוס אויף דער אגענטור און אז דאס איז זיי נישט געלונגען האבען זיי געגרינדעט א אייגענע „פרעסע ביורא”. „אנעטא” בעקומט איהרע ידיעות פון דער אפיציעלער האלענדישער אגענטור און פון „רויטער”, דאס נייע „פרעס ביורא” דאגעגען האט געשלאסען א קאנטראקט מיט „יונייטעד פרעס” און מיט דייטשע ביוראס.

דעם 1טען סעפטעמבער האט דאס נייע ביורא אנגעהויבען די טעטיגקייט און די פיער צייטונגען האבען אויפגעהערט צו נעמען ידיעות פון „אנעטא” פארן דאזיגען ביורא בעדייט דאס פערלוסט פון דער מאטעריעלער עקזיסטענץ, אבער אויך דאס נייע ביורא קען נאר עקזיסטירען מיט דער הילף פון סובסידיעס. און ווער עס גיט די סובסידיעס איז זיך נישט שווער אנצושטויסען. קיינער אין האלאנד און אין האלענדיש - אינדיען צווייפעלט נישט אז דאס זענען דייטשע סובסידיעס.

דער ציל פון דער גאנצער אקציע ווערט קלאר ווען מען נעהמט אין אכט אז די הויפט טעמע פון נייעם פרעס קאנצערן איז די עוולות וואס דער האלענדישער איינוואוינער פון האלענדיש-אינדיען ליידט בלומרשט פון דער האלענדישער רעגירונג, וועלכע שיצט כלומרשט נישט זיינע אינטערעסען געגען די איינגעבוירענע, די שלעכטע ווירטשאפטליכע ענטוויקלונגען א.אז.וו. פון דער אנדערער זייט ווערט ווידער בסדר געריהמט דער דייטשער קאלאניאל טאלאנט און די נויטווענדיגקייט פון א דייטשער קאלאניאל מלוכה. עס אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אז די אלע קאסטשפיליגע אקציעס און די גאנצע דייטשע פראפאגאנדע האט דעם ציל צוצוגרייטען א באדען אויף א קומענדיגען עקספאנסיע פלאן פון די האלענדישע אינזלען.

—=—

דער ארגאניזירטער קאמף געגען יאפאנישען דעמפינג

טרייבט יאפאן צו אוואנטורעס אין דער אויסלענדישער פאליטיק

דאס פעסטשטעלען דעם בודזשעט אויפן קומענדיגען יאהר, וואס קומט פאר אין יאפאן רופט ארויס אין די פערשידענע רעגירונגס קרייזען נייע פערשארפטע קאמפען וואס זענען שוין דארט אויף דער טאג ארדנונג אין משך פון א רייה יאהרען צווישען די יאפאנישע מיליטערישע קאסטע און פאשיסטען פון איין זייט און די אזוי גערופענע מעסיגע פון דער אנדערער זייט, בעת די ערשטע פאדערען א בעדייטענד געהעכערטען מיליטערישען בודזשעט זעהען דערין די צווייטע א סכנה וואס דראהט פשוט מיט א פינאנציעלע קאטאסטראפע דעם לאנד.

אין דער לעצטער צייט האט זיך די יאפאנישע אינדוסטריע ענטוויקעלט אויף א ריזיגען אופן.

נישט קוקענדיג אבער דערויף איז די הערשענדע ביז מיט א קורצער צייט צוריק „מיליטערישע אינפלאציע” קאניונקטור אויף א געוויסע צייט געהאמעט געווארען, אין משך פון די ערשטע 6 חדשים פון לויפענדען יאהר איז דער וואוקס פון יאפאנישען עקספארט געווען בעדייטענד קלענער ווי אין די ערשטע 6 חדשים פון די פריהערדיגע יאהרען, די צייטונגען אין יאפאן האלטען אז דער וואוקס פון עקספארט איז נישט קיין גענוגענדער און אנדערע זענען אפילו אין דער מיינונג אז דער העכסטער פונקט פון יאפאנישען עקספארט איז שוין דערגרייכט געווארען און עס איז בכלל נאך א פראגע צי דער עקספארט וועט זיך קענען דערהאלטען אויף דער איצטיגער הויך.

די יאפאנישע עקספארטערען טרעפען אן אלץ עפטער פון אלע זייטען אויף צאל און פאליטישע שוועריגקייטען און דאס רופט ארויס א שטארקע בעאונרוהיגונג אין יאפאן, אויף דער גאנצער וועלט ארגאניזירט זיך דער קאמף געגען דעם יאפאנישען דעמפינג, ענגלאנד האט נישט בעניים מיט יאפאן דעם האנדעלס טראקטאט און האט בדעה צו בעשטימען פאר יאפאנישע סחורות א בעזונדערס הויכען צאל מיט קאנאדא פיהרט יאפאן א פערביסענעם צאל-קריג, אין די פעראייניגטע שטאטען פערשטארקט זיך דער קאמף געגען יאפאנישע טעקסטיל סחורות. אונטער דער פרעסיע פון וואשינגטאן פיהרען אויך די דרום אמעריקאנישע לענדער איין א רייה פערארדנונגען געגען יאפאנישען אימפארט. מיר ווייסען אויך וואס פאר א קאטאסטראפאלע פאלגען עס האט דער יאפאנישער דעמפינג אויף דער יונגער ארץ-ישראל אינדוסטריע.

ביי אזעלכע בעדינגונגען נעהמט אן דער צווייטער פאקטאר פון אינדוסטריעלער אויפלעבונג, און נעמליך די מיליטערישע ליפערונגען, א בעזונדערע בעדייטונג. עס ווייזט זיך אבער ארויס אז אפילו דאס אויסהאלטען די מיליטערישע בעשטעלונגען אויף דער איצטיגער ריזיגער הויך, איז נישט גענוג בכדי אויפצוהאלטען דעם ביז-איצטיגען ריטם פון דער פראדוקציע ווי אויך נישט די הויך פון די ביז-איצטיגע פערדינסטען.

די „פראספעריטי” קען אנהאלטען נאר דאן אויב די רעגירונג וועט נאך מעהר פערגרעסערן איהרע בעשטעלונגען. דאס אלץ האט אבער נאך אנדערע טונקעלע זייטען, די מיליטערישע בעשטעלונגען ווערען דורך דער יאפאנישער רעגירונג בעצאהלט. צוליב דעם וואס קיין אויסערליכע האט זי נישט בעקומען, דורך אינערליכע הלוואות. די נאמינאלע הויך פון די דאזיגע אבליגאציעס וואס זענען אין משך פון איין יאהר ארויסגעגעבען געווארען אונטער פערשידענע נעמען, בעטרעפט א מיליארד יען. לויט אפיציעלע סטאטיסטיק זענען 40 פראצענט קאפיטאלען פון אלע פריוואטע בענק און 50 פראצענט קאפיטאלען וואס זענען דעפאנירט אין די קאמונאלע אפשפארונגס-קאסעס, פערפרוירען אין די מלוכהשע הלוואות. עס איז זיך לייכט פארצושטעלען וואס פאר א סכנה עס דראהט פון אזא לאגע: די קלענסטע פאניק קען ארויס רופען א קאטאסטראפאלען קראך.

דערווייל געפינען זיך די פאליטישע פארטייען אין יאפאן אין צושטאנד פון צעפאלען. די וויכטיגסטע פון זיי, די „סעאוקא” פארטיי צעפאלענדיג אויף אלץ מעהרערע פראקציעס, בעקעמפט אבער, אינטענסיוו די איצטיגע רעגירונג, הגם זי ווערט בעטראכט בכלל אלס דעם שוץ-וואל געגען דער דיקטאטור פון דער מיליטערישער קאסטע און היט נאך אפ וועלכע עס איז פארלאמענטארישע מנהגים.

ביי אזעלכע בעדינגונגען ווערט בעזונדערס וויכטיג די פאליטישע ראלע פון דער מיליטערישער קאסטע וועלכע שטופט צו א פאליטיק פון אוואנטורעס, זי געפינט אלץ מעהר פערשטענדניש און אונטערשטיצונג ביים יאפאנישען קליינבירגערטום, וועלכע איז פעראינטערעסירט אויפצוהאלטען די פראדוקציע און עקספארט אויף דער ביז-איצטיגער הויך. דעריבער פיהרט אויך די מיליטערישע קאסטע א געוואלדיגע אפענסיווע אויף אלע פראנטען פון דער אינערליכער פאליטיק. אין מאנדזשוריען נאך דעם ווי עס זענען איינגעפיהרט געווארען די אדמיניסטראטיווע רעפארמען פיהרט אויס די מיליטערישע קאסטע א דיקטאטור. אין צפון כינע האט די מיליטערישע קליקע איבערגענומען די גאנצע מאכט אין איהרע הענד. בעזייטיגענדיג אינגאנצען די יאפאנישע ציווילע מאכט. אין טאקיא איבען אויס די מיליטער קרייזען א אלץ גרעסערען דרוק אויף דער רעגירונג צו פערגרעסערן די מיליטערישע קרעדיטען און פאדערען אונרחמנותדיגע רעפרעסיעס פאר יעדע רעוואלוציאנערע טעטיגקייט, אזוי ארום שפילט דער מיליטערישער עלעמענט א אלץ גרעסערע ראלע און שטויסט די רעגירונג צו אוואנטורעס אין דער אויסערליכער פאליטיק.

—=—

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 30 סעפטעמבער ג' תשרי תרצה

זון־אויפגאנג 5.35
זון־אונטערגאנג 3.16

ענדערונגען אין דער אובעזפיעטשאלניע

עס וועלען אפגעזאגט ווערן אלע דאקטוירים־ספעציאליסטן. — אין דער דענטיסטישער אפטיילונג. — דער נייער הויפט־דאקטאר

מיט'ן 1 אקטאבער, דאס הייסט, מארגן, וועלען אין דער אנשטאלט פאר סאציאלער פארזיכערונג, פארקומען סענסאציאנעלע ענדערונגען, וועלכע וועלן דעם ענין פארזיכערונגס־היילונג ווענדן אין גאר אנ'אנדערער ריכטונג.

מארגען זאל זיך נעמליך אנהויבן א בהדרגה'דיגע פולשטענדיגע ליקווידאציע פון דער ספעציאליסטן ־ היילונג, וואס דאס וועט ממילא בהעצבען צו דער סקאסירונג פון אלע ראיאן־לעטשניצעס.

ווי געזאגט, וועלן די ענדערונגען פארקומען עטאפענווייז, אזוי אז מארגען וועט בעפרייט ווערן די ערשטע פארטיע דאקטוירים־ספעציאליסטן (13 מאן); דעם 1 נאוועמבער — די צווייטע, און דעם 1 דעצעמבער — די 3־טע פארטיע.

בסך הכל זאל די רעדוקציע ארומנעמען 120 דאקטוירים, וועלכע וועלן בעקומען א 3 חדשים־דיגע ענטשעדיגונג, אהן דער פליכט פון אפארבייטן די צייט.

דער דאזיגער פראיעקט האט ארויסגערופן א שארפן ווידערשטאנד מצד דעם דאקטוירים־פערבאנד, אבער דאס מאל האט דער ווידערשטאנד צו גארנישט געבראכט.

די „אובעזפיעטשאלניע״ ־ דירעקציע האט דערקלעהרט, אז דאס איז דער איינציגער אופן פון אויסגלייכן דעם דעפיציט און פון ברענגען אין א גלייכגעוויכט דעם בידזשעט.

דער פלאן וועט דעריבער פולשטענדיג רעאליזירט ווערן.

* * *

מארגען גייט אויך אריין אין לעבן די רעארגאניזאציע פון דער דענטיסטיק. אין דער דאזיגער אפטיילונג וועלן אבער נישט פארקומען קיין „רעוואלוציאנערע״ שינויים. די ענדערונגען בעשטייען נאר אין דעם וואס די פארזיכערטע וועלן אנשטאט אין די דענטיסטישע קליניקעס פון דער „אובעזפיעטשאלניע״ געשיקט ווערן אין די פריוואט־קאבינעטן פון דענטיסטן.

אזוי־צי־אזוי... דערוויל זענען רעדוצירט געווארן 30 דענטיסטן, און אויך די שכירות פון די איבעריגע זענען קלענער געווארן.

* * *

דער ביז־איצטיגער הויפט־דאקטאר פון דער לאדזער „אובעזפיעטשאלניע״, ד״ה קוניצקי ווערט אריבערגעפיהרט אויף דעמזעלבן אמט אין קראקא זיין פארטרעטער, ד״ר רידער ווערט אריבערגעפיהרט קיין ביאליסטאק אויפ'ן אמט פון הויפט־דאקטאר.

אין לאדז איז אויף דעם ד״ר קוניצקי'ס ארט בעשטימט דער ד״ר גארדולא, דער ביזאיצטיגער הויפט־דאקטאר פון דער „אובעזפיעטשאלניע״ אין אינאווראצלאוו.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1917

היינט מאנטאג, דעם 30 סעפטעמבער דארפן זיך שטעלן די, וועלכע זענען געבוירען געווארן אין יאהר 1917, וואוינען אין 6־טן קאמיסאריאט מיט די פאמיליע־נעמען אויף אלע אותיות און פון 14 קאמיסאריאט

Sz, T, U, W, Z, Ż, Ź

פאבאר־רשימה פון יאהרגאנג 1915

(א) מארגען, דינסטאג, דעם 1־טן דארפן זיך שטעלן צו דער פאבאר־רשימה אין מיליטער־ביורא אויף פיעטריקאווער 165 די מענער פון יאהרגאנג 1915, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. קאמיסאריאט מיט די פאמיליעס, וואס הויבן זיך אן מיט די אותיות:

A B C D E

און פון 7. קאמיסאריאט – מיט די אותיות:

A B C

מ'דארף מיט זיך מיטברענגען א פערזענליכען דאקומענט און א רעגיסטראציע־שיין.

לאדזער וואיעוואדע — עהרען־מיטגליד פון לאדזער מיערער־צעך

דעם פאריגען מיטוואך איז אין דער וואיעוואדזשטווע פארגעקומען דאס פייערליכע איבערגעבן דעם וואיעוואדע, ה' האוקע־באוואק דעם עהרען־מיטגלידס־דיפלאם און די עמבלעמען פון יעם מויערער־צעך אין לאדז.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: מ. קאצפערקעוויטש זגערזשער 54, י. שיטקעוויטש (קאפערניקא 26), י. זגנדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), ס. באיארסקי און וו. שאט (פושעיאוו 19), מ. ליפשיץ (פעטריקאווער 193), א. ריבטער און ב. לאבאדא (11 ליסטאפאדא 86)

פונקט צו ניי־יאהר...

(א) נעכטען, בעת אין שטוב איז קיינער נישט געווען, האבען גנבים ארויסגעטראגען פון ישראל שאצ'ס וואוינונג אויף נאווראמיעיסקא 17 פערשידענע וועדס־זאכען אויף א סומע פון 1,500 זלאטעס. פאליציי זוכט די גנבים.

נאך דער סעודה...

(א) נאך א פריילעכער סעודה אין דער שענק אויף ריימאנט פלאץ האט פאגאטאוויע ערטיילט די ערשטע הילף די שטארק צושלאגענע: יוזעף גשיבעק, זאצלאוו קאפטשינסקי אלאיזי סטאנקאוסקי, וואצלאוו מאקיעוויטש, און אירעניוש פרידרישיאק.

פאליציי האט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל.

יודישע מנדבים וועלען צוריקפאדערן דאס געלד

וואס זיי האבען געגעבען אויפ'ן בנין פון „אימקא״

אימקא ערקלערט נאכאמאל, אז זי וועט קיין יוד עז נישט אריינלאזען

די פראגע פון דער לאדזער „אימקא״, וועלכע האט איינגעפיהרט ביי זיך דעם „אריער־פאראגראף״ און וועגען וועלכע מיר האבען שוין געשריבען, האט פעראינטערעסירט די עפענטליכע מיינונג אין לאדז.

ווי מיר דערוויסען זיך זענען אין ווארשא און קראקא, וואו „אימקא״ האט איהרע אייגענע בנינים נישט געמאכט געווארן קיין שום בעגרעניצונגען בנוגע דעם געניסען פון די ספארט־איינריכטונגען.

בעזונדערס האבען זיך מיט דעם ענין פעראינטערעסירט די יודישע נדבנים, וועלכע האבען געשענקט שווערע צעהנדליגער טויזענדער זלאטעס אויף דעם לאדזער בנין מיט דער בפירוש'דיגער בעוואָרעניש, אז ס'וועלען נישט געמאכט ווערן קיין שום נאציאנאליטעטן ־ בעגרעניצונגען ביים געניסען פון די אלע איינריכטונגען, וועלכע זענען אין דעם פרעכטיגען בנין געמאכט געווארן.

ס'איז פארגעקומען א בעראטונג פון א גרופע יודישע אינדוסטריעלער־מנדבים, וועלכע האבען בעשלאסען זיך צו ווענדען צו דער פערוואלטונג פון „אימקא״ וועגען צוריקרופען ביז'ן 15־טען אקטאבער די בעגרעניצונגען, אין נעגענפאל וועלען זיי אויפ'ן געריכטליכען וועג פאדערן צוריק זייער געלד א חוץ דעם איז בעשלאסען געווארן זיך צו ווענדען וועגען דעם צו דער צענטראלע פון „אימקא״ קיין אמעריקא.

ס'איז אויך כדאי צו בעקענען זיך מיט דעם צוזאמענשטעל פון דער פערוואלטונג אין דער לאדזער „אימקא״. פרעזעס איז ה' גוסטאוו גייער, וויצע־פרעזעס — יאן גאלדבאנט, קאסיר — דירעקטאר פון דער ווארשאווער האנדעלס־באנק ה' מיעטשיסלאוו יאנאוסקי, סעקרעטאר — סטאניסלאוו קאוואלסקי, פערוואלטונגס־מיטגלידער: עמיל גאלדקאנט, פרעזעס פון דער האנדעלס־קאמער סטאניסלאוו קאפטשינסקי, העינריק בורשע, בראניסלאוו מיכעליס און יוזעף קראוזע.

דירעקטאר פון דער לאדזער „אימקא״ איז העראלד ראונדס.

מיר האבען שוין מיטגעטיילט, אז אדוואקאט מענקעס האט זיך אין נאמען פון דער פירמע פריידבערג געווענדעט צו דער פערוואלטונג פון „אימקא״ וועגען ערקלערונגען צי ס'איז אמת, אז יודען וועלען נישט קענען געניסען פון איינריכטונגען אין דעם נייער בנין, אויף וועלכען די פירמע האט געגעבען 3000 זלאטים.

עהערנעכטען האט אדוו. מענקעס בעקומען אן ענטפער, אז ס'איז אמת און אויב די פירמע וויל קען זי צוריק בעקומען איהר געלד.

ווי אזוי דער ענין וועט זיך ווייטער ענטוויקלען איז זעהר שווער פאראויסצוזעהן, ווייל „אמקא״ האלט זיך ווייטער חוצפה'דיג אין דעם „אריער־פאראגראף״ און ערקלערט, אז דא וועלען נישט העלפען קיין שום אינטערווענצען פון אמעריקא, ווייל די לאדזער „אימקא״ געהער נישט צו דעם אינטערנאציאנאלען „אימקא״ און איז זעלבסטשטענדיג, דער נאמען איז בלויז „אויסגעבארגט״ געווארן פון אמעריקא.

אי, אמעריקא האט געגעבען געלד דערויף און זעהר פיל יודיש געלד, וועגען דעם מאכט זיך די לאדזער „אימקא״ נישט וויסענדיג. איין „הנחה״ מאכט בלויז „אימקא״, אויב א פוילישע שול וועט דינגען דעם באסיין אדער גימנאסטישען לאקאל, וועט מען נישט נאכקוקען צי ס'ווערען דורך דער שולע אריינגעפיהרט יודישע שילער, אבער אינדיווידועל וועלען יודען נישט אריינגעלאזען ווערען און אפילו ווען זיי וועלען געשיקט ווערען דורכ'ן מלוכה'שען אמט פאר פיזישער ערציהונג. קיין אימפרעזעס ווען יודען קומען וועלען נישט דערלאזט ווערען א. א. וו.

דאס הייסט אפענהערציג, ראסיסטיש און חוצפהדיג. די יודישע עפענטליכע מיינונג וועט אבער בשום אופן נישט אויפהערען צו רעאגירען.

איינגעפאלען א נייע הויז

דריי ארבייטער זענען פערוואונדעט געווארען

(א) אין דער פארשטאט סטארא־ראקיטשיע, ביי רודע־פאביאניץ, איז אויף דער פראנציסקאנער גאס געשעהען א בוי־קאטאסטראפע.

דאס נייע הויז פון א געוויסער קאטאזשינא מאיעוסקא, וועלכע מ'האט געהאלטען ביים אויספערטיגען איבערייניג, איז פלוצים איינגעפאלען....

פון הינטער די חורבות איז געלונגען באלד ארויסצונעהמען די 3 ארבייטער, וואס זענען געווען אינ'ם הויז בעשעפטיגט, און צו זיי איז א רויטגערופען געווארען פאגאטאוויע.

עס ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג.

סוף פון דער „פייערלעשער־וואך״

נעכטיגע פייערונגען און איבונגען. – יוגענדליכע פייערלעשער

(א) נעכטען זענען אין אונזער שטאט פארענדיגט געווארען די פייערליכקייטען און די זאמלונגס־אקציע פון דער „פייערלעשער־וואך״.

ווי געזאגט איז אומעטום, אין אלע עפענטליכע לאקאלען, קינא'ס, טעאטערס א. א. וו. פארגעקומען געלד־זאמלונגען, וואס זענען בעשטימט אויף צו קויפען נייע מכשירים.

אין אייניגע פייערלעשער־אפטיילונגען זענען פארגעקומען אינטערעסאנטע איבונגען, ובפרט — אין דער ערשטער אפטיילונג אויף 11 ליסטאפאדא 4, ביי וועלכע עס זענען בייגעווען אנ'ערך 5,000 מאן.

עס זענען נאך, אין שייכות מיט'ן שלוס פון דער וואך, פארגעקומען א רייהע פייערונגען.

לויט'ן מוסטער פון דרעזדען, האט זיך, אויך ביי די לאדזער פייערלעשער געגרינדעט אנ'אפטיילונג פון יוגענדליכע פייערלעשער אין דער עלטער פון 9 ביז 15 יאהר. די קאמענדע פון דער דאזיגער אפטיילונג איז אנפערטרויט געווארען דעם 15־יאהריגען קאראל שייבלער, דעם זוהן פון דעם געשטארבענעם פייערלעשער־קאמענדאנט, קאראל ווילהעלם שייבלער.

עס מאכט זיך קאלט

און מ'וועט נישט לאזען נעמען קיין הייסע פרייזען אויף קוילען

(א) אין שייכות מיט דער אנגעזאגטער פרייזען־העכערונג אויף קוילען פונ'ם 1 אקטאבער הצ״י, דערוויסען מיר זיך, אז מיט דעם ענין האט זיך פעראינטערעסירט די אדמיניסטראטיווע מאכט, וועלכע וועט אדורכפיהרען א גענויע קאלקולאציע און פעסטשטעלען א גענויעם צעננניק פון אלע סארטען קוילען, אין אלע פונקטען פון דער שטאט.

עס וועט דערנאך ארויסגעגעבען ווערן א ספעציעלע פעראָרדענונג, און ס'וועט געפיהרט ווערען א שטרענגע קאנטראלע, בכדי צו געגענשטעלען זיך דער שפעקולאציע מיט קוילען.

די שולדיגע וועלען צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט.

נישט קויפען, נאר פאכטען

און דאס נאר — בלויז די קאמגארן־שפינעריי

עהערנעכטען האט זיך אין לאדז פערשפרייט א קלאנג, אז די פירמע „מארקוס קאן״ האט אפגעקויפט די פאבריק פון דער פירמע „לעאנהארדט, וועלקער און גירבארט.

לויט ווי מיר דערוויסען זיך אבער, שטימען נישט די קלאנגען מיט'ן אמת.

„מארקוס קאן״ האט בלויז בדעה צו פאכטען די קאמגארן־שפינעריי פון לעאנהארד'ן.

בראש השנה—קריגט מען אפגעהרג'עט

(א) אויף פאבריטשנא 21 האט בעת א ווערטלען זיך, די 46־יאהריגע יוזעפא קאספזשאק געקראגען אזוי אפגעהרג'עט פון איהר מאן, אז מ'האט צו איהר גערופען ארויסרופן פאגאטאוויע.

קאספזשאק איז צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20
צוריקגעקעהרט

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia **SAFES**
na dogodnych warunkach, poczynając **od 4 złotych miesięcznie.**
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאלגענדע טעג!
מיטרייסענדע דראמע מיט דעם אינהאלט געפירט איינגאנצן אויף פויליש, ענגל. פראדוקציע א. נ.
„שוועסטער מארטא אין א שפיאן״
אין די הויפטראלען:
Conrad Veidt
Magdalena Carroll
נעכסטער פראגראם:
PRZEOR KORDECKI
אנהויב פון די סעאנסען 5.30 נאכמ.
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

א גרויסער אווענד פון דער דיכטעריז דריזיל זשיכלינסקא איז „זשעטעקא" (וואולטשאנסקא 35

די ליבהאבער פון דעם בעסערען יודישען ליטעראַרישען וואָרט, וועלען האָבען אַב׳ערשט־קלאַסיגען יודישען פּאָעזיע־אָוונט פרייטאָג דעם 4 אָקטאָבער פון דער יונגער און זעהר בעגאַבטער דיכטערין רייזעל זשיכלינסקי, אין שיינעם זאַל פון „זש.ט.ק." (וואולטשאַנסקאַ 35).

דער אָוונד זאָגט צו צו זיין אינטערעסאַנט שוין מיט דעם אַליין, וואָס אויסער דער דיכטערין רייזעל זשיכלינסקי, וועלכע וועט אַליין רעציטירען אַ רייה נאָך נישט געדרוקטע לידער פון איהרע פּאָעטישע שאַפונגען, וועט אויך אין דעם אָוונד אַנטיילנעהמען משה בראָדערזאָן און דער בעקאַנטער ראָמאַניסט ישראל ראַבאָן.

דער אויבענדערמאָנטער אָוונד וואָס וועט פאָרקומען דעם היינטיגען פרייטאָג, האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס.

Dr. med. H. LUBICZ
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
צוריקגעקעהרט
עמפפאַנגס-שעה׳ן 8–10, 12–2 און 5–8 אָוועגר׳ זונטאָג, פון 9–11 בייטאָג און יום-טוב פון 9–1

מ׳ברעכט די פיס

אויף נאוואטיעסקא און קאפערניקא

(א) אויף נאָוואָמיעיסקאַ גאַס איז אַנידערגעפאַלען די 45-יאָהריגע פעסע גאָלדפארב (פון נאָוואָמיעיסקאַ 15) און זיך צובראָכען דעם לינקען פוס.

דאָס זעלבע איז געשעהן מיט דעם 45-יאָהריגען יוזעף העלמאַן (פון דער קאָפּערניקאַ 46) אויף דער קאָפּערניקאַ גאַס. פּאָגאָטאָוויע האָט זיי ביידען ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פון דער לאדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	– – – –	92.
3 פּראָצענטיגע	בוּדאָוולאַנע –	41.
4 „	דאָלאַרוּבקאַ –	52.
7 „	סטאַביליזאַציע (אמ.)	63.
5 „	וואַרשאָווער ש.-ב. 1934	56.
5 „	לאָדזער „	51.
ענגלישער פונט	– – –	26.14
דאָלאַר אָפיצ. – 5.31	נישט-אָפיציעל –	5.32
גאָלד-דאָלאַר	– – –	9.04
גאָלד-רובל	– – – –	4.74
דייטשער מארק	– – –	1.55

„JERZY MILL" Łódź, Piotrkowska 73 poleca wieczne pióra
Repr. wiecznych piór Dr. JUNGH'a na Rzp. Polską i w. m. Gdańsk.

קלאַנג-קינא
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

„WONDER BAR"
היינט און פאלג. טעג!
פרעכטיגער פילם — א. ג.
DOLORES DEL RIO, AL. JOLSON, RICARDO CORTEZ
מייסטערווערק פון 10 טויזענד נסים. אין די הויפּט-ראָלען:
אויסער׳ן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע פון P.A.T. און אַקטואַליטעטען.
אָנהייב אין נעוו. טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

Dr. med.
Dr. ROSENZWEIG
צוריקגעקעהרט
Piłsudskiego 72
telefon 128-74
נעמט אָן פון 9–10 און פון 6–7 אָוו.

Dr. med.
P. Braun
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען
וואוינט יעצט: פּיעטריקאָווער 81, טעל. 100-57.
נעמט אָן פון 8–1 און פון 4–8 אָוונט

Dr. J. Herszfinkiel
ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען
צוריקגעקומען
נעהמט אָן ביי זיך זשעלאַזנאַ 8a, טעל. 111-87
ווי אויך אין לעטשניצע „פּאָמאָץ" אַלעקסאַנדראָווסקאַ 1.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 8.30.

Dr. med.
KLARA MARGOLIS
פיזיקאַלישער הייל-געבינעט
Piotrkowska 112, tel. 165-17
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 10 ביז 1 און פון 3 ביז 7.

Dr. med.
H. KRAUSKOPF
אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
זגערזשער 15 טעל. 113-47
נעמט אָן פון 4 ביז 7 נאָכמיטאָג.

DR.
J. Szreiber
כירורג
צוריקגעקעהרט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 122-95.
נעהמט אָן פון 1–2 און פון 6–8 אָוונד:

לעטשניצע
פון דאָקטוירים - ספּעציאַליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-געבינעט
וועגעראָלאָגישעס אַמבולאַטאָריום
פון 9 פריה ביז 8 אַ זייגער אָוונט.
וויזיט 3 זל.

DR. MED.
Szymon Grynberg
פּילסודסקיעגאָ 55. טעל 168-58
(אָרדינירט זומער אין ווישניאָוואַ-גוראַ)
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

לעטשניצע
פאַר וועגערישע-קראַנקע
מענער-שוועכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונד.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי דאָקטאָר
אַ בעראַטונג 3 זל.

Doktór
A. S. TENENBAUM
Piotrkowska 109, tel. 220-25
powrócił.

DR. MED.
N. Rozen
צאהן-כירורג
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
אַל. קאָשטשושקי 17 טעל. 216-57.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11. טעל. 246-09
נעמט אָן פון 4–8 אָוועגר.

קויפט פון דער ערשטער קוועלע!
קינדער - וועגעלעך.
מעטאַל-בעטען.
אויסגעבעטע - און ספּרענזשינע- מאַטראַ-צען „Patent" וויזשימאָטשקעס
DOBROPOL אין פאַבריקס - לאַגער פּיעטריקאָווער 73, אין הויף

צאהן-ארצט
G. Szymańska
נאַרוטאָוויטשאַ 3,
טעל. 110-84.
נעהמט אָן פון 10-1 און פון 3–8 אָוו.

צאהן - ארצט
LEOPOLD
OINNYKAMIEN
פּלאַץ קאָשטשעלנע 4
נעמט אָן פון 10–2 און פון 4–8 אָוונט

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
אַבדזשעשלאַ 5, טעל. 159-40
פּראַגאָ, 1-טער שטאָק.
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמיטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

שנעל-דרוקעריי
בראַמבערג
צעגעלניאַנאַ 8. טעל. 255-09
פיהרט אויס:
בריף-בויגען, קאָנווערטען, רעכנונגען, קוויטאַרישען, פערלאָבונגס- און חתונה-קאַרטען, הויזים-קאַרטען, פּריקאַ-און קאָנסעקציע-עטיקעטען, שטרימפּ-באַנדראָלען
רעעל !!! מעסיגע
און שנעל !!! פּרייזען

לעטשניצע
פאַר וועגעריש קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד.
וועגעריש-קראַנקע, מענער-שוועכע און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאַציע
איז טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

ד״ר
ס. קאַנטאָר
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען (מענער-שוועכע)
פּיעטריקאָווער 90
טעל. 129-45.
נעמט אָן פון 8–2 נ״מ און פון 6–9 אָוו.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
spec. chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
Piotrkowska 70, tel. 181-38
Przyjmuje: od 8[30] do 1[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp. i od 6 do 8[30] wiecz
W niedzielę i święta od 10 r. do 1 pp.

ד״ר מ. וויינבערג
מעד.
נערווען-קראַנקהייטען (עלעקטריזאַציע)
זשעראָמסקיעגאָ 25,
טעל. 172-20
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 5–8 אָוונד.

Laboratorjum analiz lekarskich
„SANITAS"
Wólczańska 41, tel. 232-94
פיהרט אויס אַלע אַרט אַנאַליזען פון בלוט אורין, פלעגמע א. א.
פון מעלפּאַנישען פערלאַנג שיקען מיר נאָך אַטעריאַל און שיקען אַפּ די אַנאַל יזען

שיימרען
מיט פאַריזער שרינגען און פערטיגע שייטלען
ביי קערש.
סקווערנאָווא 15

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. וועלען פאַר איבערגע-מאַכט די עלטעסטע
היטען
אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו
3.50
Modystka
„TOLA"
23 Zawadzka 23

Dr. med.
Miecz. ARBUS
אינערליכע קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
גדאַנסקאַ 68, טעל. 114-16.

Dr. med. H. GUTSZTADT
ספּעציאַליסט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
און וואוינט יעצט אויף
Zachodnia 66, tel. 129-52
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 5 ביז 7

Dr. J. Lubicz
כירורג און אָרטאָפּעד
צוריקגעקעהרט
פּאָלודניאָווא 9
טעל 17-183.

Dr. med. J. PIK
נעמט יעצט אָן זגערזשער 24
נערוועז און אינערליכע קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 12–1 און פון 4–6.

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
Gdańska 11
טעל. 123-47 (ריג קאָנסטאַנטינער)
נעהמט אָן פון 4–6 נאָכמ.

LEKARZ DENTYSTA
St. GELBERG
צוריקגעקעהרט
זאַוואַדזקאַ 14. טעל. 108-33
נעמט אָן פון 10–2 און פון 4–7 אָוונט

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95,
נעמט אָן פון 9 ביז 11 און פון 6–8 אָוונט

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פּאָסטענס

ס׳ווערען געזוכט זאַפּאָרט שטריקער מיט 10-ער מאַשינען אַרויסצונעהמען אַרבייט. זיך ווענדען פּולנאָצנאַ 10, וו. 11.

נויטיג אַ קוואַליפיצירטע מאַשינענקע זאָל אויך קענען גייהען אויף אַנ׳אָבערלאָק, ווי אויך קוואַליפיצירטע האַנד-נייהערינס צו וואָלענע סוועטער-אַרבייט. פּאָלודניאָווע 7, וואָלטשנונג 14.

עס ווערט געזוכט אַ קוואַליפיצירטער אָבערלאָק-נייהער (רין) און אַ ווי-קאָנטשאָרקע צו סוועטערס. ווסכאָדניאַ 20, ביי אַפּעלבוים.

לאָקאַלען

אַ בעקוועהם אָרט צו שלאָפען פאַר אַ אנשטענדיגען יונגערמאַן. זאַכאָדניאַ 39 וו. 5, פראָנט, 1. שטאָק.

אַ בעקוועהם אָרט צו שלאָפען פאַר אַ יונגערמאַן איז אָבצוגעבען. פּאָמאָרסקאַ 14, אָפיצינע, 2. שט. בינשטאָק.

פערשידענעס

וויכטיג פאַר אַפּאַקע-סוחרים! איך נעהם אָן אויסצופערטיגען אַפּאַשקעס, די בעסטע אויספיהרונג צו ביליגע פרייזען. יעקיל וואָלף, 11. ליסטאָפּאַד 3.

אַ קאַראַקול-פּאַלטען אין גוטען צו-שטאַנד, צוליב אָפּרייזע צו פערקויפען פריינוווירדיג. זשעראָמסקיעגאָ 1, ביי ביין.

Angielskiego i hebrajskiego udziela tanio rutynowany nauczyciel, absolwent hebr. gimnazjum. Tel. 140-68 lub zgłosić się Lipowa 43, 1 p., pr. ofic.

קאָנווערסאַציע English Lessons און ליטעראַטור פאַר אנפאַנגער און פאָרט-געשריטענע אין גרופּען און איינצעל, קאָרעספּאָנדענץ און איבערזעצונגען גע-שעפטליך און וויסענשאַפטליך.
Markowicz, Kilińskiego 105.

Skradziono protest na zł. 40.– pł. 9/9–35 r. wystawca B. Lasman, ordre F. Bajzer. Zwrócić pod dyskrecją za wynagrodzeniem. Horn, Piłsudskiego 40

אַ יודישע שרייב-מאַשין ווערט געזוכט צו קויפען אָדער צו באָרגען. — אָפּערטען פאַר „טעאַטער" אין אַדמין. פון נ. פאָלקסבלאַט".

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

שטורמישע נאַכט אויפ'ן פלעצעל אין פאריז

כוליגאַנעם געשאָסען אויף יודען

150 פאשיסטען פון „סאָלידאַריטע פראַנסעז" אָרגאַניזירען א בעוואפענטען אַנפאַל אויף כאַפען א ביטערען אַבשניט. — יודישע יונגעלייט שטעלען א העלדישען ווידערשטאַנד. — די אַרעסטירטע יודען בעפרייט

אין „פאריזער הייַנט" לייענען מיר:

„דאָס פלעצעל האָט ערב ראש השנה געהאַט א הייסענאַכט. בעוואָפענטע כוליגאַנעם פון דער „סאָלידאַריטע פראַנסעז" אין א צאָהל פון איבער 150 האָבן זיך מיטוואָך שפעט ביינאַכט א לאָז געטון איבער דעם „פלעצעל" מיט א געשריי „א טויט די יודען!" זיי האָבן אָנגעטראָפען אין א קאפע יודען און גענומען שיסען. זיי האָבן געגרייט דאָס „אמתע" אָבער עס איז זיי נישט געלונגען. 6 יודישע יונגעלייט האָבן זיי אָנגעטראָפען אין דער קאפע. נישט גע־קוקט אויף דער ריזיגער איבערגעוויכט מצד די כו־ליגאַנעם האָבן די 6 יודישע יונגעלייט געגענטפערט מיט א דרייסטען געגען־אָנגריף. באַלד איז פאָליציי אָנגעקומען און א סוף געמאַכט צום אַנפאַל.

דער רעזולטאַט איז אַזאַ: איין שווער פערוואונ־דעטער כוליגאַן ליגט אין שפיטאָל, עטליכע אַנדערע האָט מען אַוועקגעפיהרט אַהיים מיט וואונדען אין די קעפ. 21 כוליגאַנעם זענען אַרעסטירט. די יודען האָבן בלויז בעקומען עטליכע לייכטע קלעפ, אָבער זיי זענען בעפרייט געוואָרען נעכטען 7 אָוונט.

באַלד האָט זיך פון אַלע זייטען פון פאריז זיך א לאָז געטון יודישע יונגעלייט אַלע גרייט צו פער־טיידיגען זייערע יודישע ברידער. א גאַנצע נאַכט האָ־בען זיי געוואַרט אויפ'ן פלעצעל. די כוליגאַנעם האָ־בען זיך שוין מעהר נישט בעוויזען.

ווי אַזוי עס האָט זיך אָנגעהויבען?

געווען איז עס מיטוואָך אַרום האַלב צוועלף בײ־נאַכט. דאָס „פלעצעל" איז געווען אויסגעליידיגט. מיט אַמאָל האָבען פון דריי זייטען פון „פלעצעל" דורך די פערדינאַן דיוואַל, דורך די וויעי דיטאַמפּל און פון דער זייט פון פראַן בורזשואַ זיך א לאָז געטון גרויסע גרופעס כוליגאַנעם בעוואָפענטע מיט שטע־קענס, מעסערס רעוואָלווערען, „מאַטראַקען", זיי זע־נען געווען אָנגעטון אין זייערע מונדירען פון דער פראַנצויזישער פאַשיסטישער סאָלידאַריטע פראַנסעז אין בלויע העמדלעך מיט אַפּצייכנונגען. זיי זענען געגאַנגען איבער די יודישע געסלעך מיט א ווילדער געשריי:

— א טויט די יודען!

זייער טרעף־פונקט איז געווען אויף דעם רוג וויעי די טאַמפּל און בלאַן־מאַנטאָ ביי דער בעקאַנ־טער קאפע „זשאַרזש", וואו עס קומען זיך צונויף יודישע יונגעלייט און אויך פיל מיטגלידער פון „יקא" אָבער די גאַסען האָבען זיי קיינעם נישט געטראָפען. אָבער אין דעם קאפע „זשאַרזש" זענען געווען 6 יודישע יונגעלייט און דער אייגענטימער אַליין זשאַרזש.

א שיסעריי

די כוליגאַנעם זענען שוין געווען א 150. זיי זע־נען געקומען אַלע פון א פערזאַמלונג, וועלכע זיי האָ־בען אָפּגעהאַלטען אין א רעסטאָראַן אויף פיליפּ־לע־באָן. דאָרט האָבען זיי בעשטימט צו מאַכען דעם אַנ־פאַל אויף די יודען. זיי האָבען זיך צעטיילט אויף דריי גרופען און זענען אַלזאָ צוריק זיך צונויפגעקו־מען ביים אָנגעוויזענעם קאַפע פון די יודען. זיי זענען אַריין אינוועניג מיט א גרויס געשריי:

— א טויט די יודען!

און זיי האָבען גלייך אויסגעשאָסען. די 6 יודי־שע יונגעלייט זענען געווען בעדראָהט מיט זייער לע־בען. א המון כוליגאַנעם האָט פערשטעלט די אַרויס־גאַנג פון קאַפע. אַלע מיט „מאַטראַקען", מיט רע־וואָלווערען, מיט שטעקענס, מיט פערשאַרפטע משוגע קעס און אייזערנע גאָלקעס. אָבער די יודישע יונגע־לייט האָבען זיך נישט דערשראָקען. מיט דעם גרעס־טען ריזיקאָ פאַר זייער לעבען זענען זיי אַרויס אַנט־קעגען. זיי האָבען זיך געוואָרפען געגען דעם כולי־גאַנישען המון פון די „סאָלידאַריטע פראַנסעז". יע־דער איינער האָט זיך העלדיש פערטיידיגט. עס איז געוואָרען אַנ'אומגעוועהנליכער טומעל. מען האָט גע־הערט בסדר געשרייען קלעפּ און עטליכע שאָסען.

די כוליגאַנעם האָבען גענומען אויסשלאָגען די שויבען אין דער קאַפע זשאַרזש. מען האָט אויף די יודען אויסגעשאָסען. דער פראַנצויזישער אייגענטי־מער זשאַרזש האָט צוגעהאָלפען שיצען די יודען. עמיץ האָט אַלאַרמירט פאָליציי. באַלד זענען פון דער זייט פון פראַן־בורזשואַ אָנגעקומען די פאָליציי־אויטאָ־קאָרען און פון ריוואָלי — גרויסע ציקליסטען גרופען. די פאָליציי פון ביידע זייטען גאָס האָט שנעל א סוף געמאַכט צום אַנפאַל.

דער רעזולטאַט איז געווען איין כוליגאַן זשאַן באַשלע, 24 יאָהר אַלט, האָט בעקומען אַנ'ערנסטע וואונד אין קאָפּ און מען האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפיטאָל האָטעל דיע. א צווייטער כוליגאַן איז אָפּגעקומען מיט א בלויזען באַנדאַזש,

די כוליגאַנעם אַנטלויפען אין טאַקסים

דער אַנפאַל אַליין האָט לאַנג נישט געדויערט. אָבער באַלד ווי מען האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם, איז מען אָנגעקומען פון אַלע זייטען פון שטאָט. יונ־געלייט זענען געקומען אין טאַקסים, אויטאָמאָבילען, אַרום 1 ביינאַכט איז דאָס פלעצעל פול געווען מיט יודען. אין אַלע קאַפעס האָט מען געוואַרט. מען האָט געזעהן יודען מיט האַמערס, זעגען, מיט פלעשער, מיט שטעקענס, מען האָט בלויז געוואַרט:

— זאָלען זיי דאָך קומען!

שטאַרקע פאָליציי־אָפּטיילונגען האָבען בעוואַכט די געגענד. אַז מען האָט געזעהן מענשען, וועלכע האָבען נישט אויסגעזעהן צו זיין יודען און פרעמדע פון געגענד, האָט מען זיי געפרעגט אויף פאַפּירען. ביז איגדערפריה זענען שוין פיל געבליבען היטען.

אָבער די כוליגאַנעם האָבען זיך מעהר נישט בעוויזען. זיי זענען צוריק אַנטלאָפען אין זייער רעסטאָראַן און האָבען פון דאָרט אַרויסגערוקט זיך צו עטליכע פער־זאָן אין טאַקסים פשוט אַנטלאָפען מורא האָבענדיג אַנצוטרעפען יודען. די לעקציע פאַר זיי איז געווען נישט קיין שלעכטע.

דער אַנפאַל איז פּראָוואָצירט געוואָרען זאָגט אונז דער קאָמיסאַר.

מיר האָבען נעכטען געזעהן דעם קאָמיסאַר פון דעם אַרסענאַל קוואַרטאַל ה' באַר, וועלכער פיהרט די אויספאָרשונג איבער דעם כוליגאַנישען אַנפאַל.

דער קאָמיסאַר ה' באַר האָט אונז איבערגעגעבען אַז ער צווייפעלט נישט אין דעם, אַז דאָ האַנדעלט זיך וועגען אַנ'אָפענעם אַנפאַל מצד די מיטגלידער פון דער „סאָלידאַריטע פראַנסעז".

דער קאָמיסאַר ה' באַר גיט אפילו צו:

— זיי האָבען עס מודה געווען אַליין.

— אָבער וואָס פאַר א מאָטיוו גיבען זיי אָן?

— זיי זאָגען, אַז דעם 17. סעפטעמבער זענען זיי בעפאַלען געוואָרען אויפ'ן „פלעצעל" דורך יודען. זיי האָבען דעריבער בעשלאָסען מיטוואָך ביינאַכט נוקם צו זיין זיך אין די יודען און זיי האָבען דערי־בער פּראָוואָצירט דעם אַנפאַל, באַלד נאָך זייער פער־זאַמלונג טאַקע. דער גאַנצער אַנפאַל איז פּראָוואָצירט געוואָרען מצד דער „סאָלידאַריטע פראַנסעז".

— האָט עס נישט קיין שייכות מיט אַנ'אָרגאַני־זירטען איבערפאַל אויף ערב ראש השנה?

— זיי זאָגען בלויז, אַז דאָס איז א נקמה־אַקט.

— זיי זאָגען...

— נו יאָ...

איז די שוץ פון דער יודישער בעפעל־קערונג געזיכערט?

— אָהן צווייפעל. די פאָליציי איז גלייך אָבער טאַקע גלייך געווען אויפ'ן אָרט און זי וועט ווייטער זיין ביי יעדען פאַל, אָבער דאָס איז נישט מעהר ווי א לאָקאַלער אינצידענט. און ער ווייטער זיך נישט פערשפּרייטען.

ווער זענען די אַרעסטירטע יודען?

אָט זענען די נעמען פון די אַרעסטירטע יודען לעאָן שאַפּירא, און זיין זוהן לואי פון 34 רי דע ראָזיע, סאַלאָמאָן לעאָן 25 יאָהר אַלט, 85 רי סען מאַרטען, אַנ'אַלזשעריאַנער יוד, עמיל האַזענגוט און דער 32־יעהריגער זשאָרזש פּרובטער (25 רי טירען).

געגען די ערשטע 4 יודען זענען קיין שום ערנס־טע פאָרוואָרפען נישטאָ. מען האָט זיי אַרעסטירט אין פאָלגענדע אומשטענדען: א גרופּע כוליגאַנעם האָט אַריינגעכאַפּט זייערם א פערוואונדעטען מיט־גליד אין א טאַקסי און זיי זענען מיט איהם אַנט־לאָפען. זיי האָבען דערזעהן אַנ'אויטאָ, וועלכעס איז זיי נאָכגעפאָהרען. די כוליגאַנעם זענען אָפּגעפאָה־רען מיט דעם פערוואונדעטען צו דער זייט פון קאָמי־ראַיאַט טראַווערסיער, כדי דאָרט צו בעטען שוץ, אָנגעבענדיג, אַז יודען יאָגען זיי נאָך אין אַנ'אויטאָ־מאָביל. ווירקליך זענען די יודען אָנגעקומען און נאָך די כוליגאַנעם ביים אויסשטייגען האָט מען זיי אַרעס־טירט.

מען האָט זיי נעכטען אין אָוונד אַלע בעפרייט.

דאָס פלעצעל וועט זיך נישט לאָזען!

נעכטען דעם גאַנצען טאָג איז מען געווען שטאַרק אויפגערעגט אויפ'ן „פלעצעל". אָבער איינס קען מיט צופרידענהייט פעסטשטעלען, אין ערגיץ האָט מען נישט געזעהן קיין שטימונג פון שרעק, נאָר פון ענט־שלאָסענהייט צו שיצען זיך:

— זאָלען זיי קומען!

דער „קאָמאינטערן" ווענדעט זיך צום 2־טען אינטערנאַציאָנאַל

וועגען א געמיינזאַמער אַקציע צו ראַטעווען דעם שלום

די מלחמה אין אַביסיניע קאָן יעדען אויגענ־בליק אויסברעכען. די דייטשע פאַשיסטען וואַרטען נאָר אויפ'ן דאָזיגען אויגענבליק, כדי זיך צו וואַר־פען אויך דאָס שוואַכע ליטע און פערנעמען מעמעל. די מיליטערישע אַרויסטרעטונגען פון איטאַליע־נישען און דייטשען פאַשיזם וועלען האָבען אַזעלכע פאָלגען, וואָס קענען פיהרען צו א וועלט־מלחמה.

מיר ווייסען, אַז אייער עקזעקוטיוו האָט בע־שלאָסען צו בעטראַכטען גרינדליך די רעזאָלוציעס פון 7־טען קאָנגרעס פון קאָמינטערן איידער איהר וועט נעמען אַ שטעלונג צו דער איינהייט־פראַגע. מיר האָבען געוואָלט אייך געבען די דאָזיגע מעג־ליכקייט און נאָך צוואַרטען מיט אונזערע קאָנקרעטע פאָרשלאָגען וועגען אָנהויבען די איינהייט־אונטער־האַנדלונגען. אָבער די אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע איז אַזוי געשפּאַנט, די געפאַהר פון אַ נייער אימפּעריאַליסטישער מלחמה איז אַזוי דראָהענדיג און נאָהענט, אַז מ'טאָר קיין איין שעה נישט פער־לירען.

מ'דאַרף פאַראייניגען די בעמיהונגען פון ביידע אינטערנאַציאָנאַלען, כדי צו ראַטעווען דעם שלום.

מיר לייגען דעריבער פאָר דעם סעקרעטאַריאַט פון סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל — תיכף צונויפרופען א קאָנפערענץ פון פערטרעטער פון ביידע אינטערנאַציאָנאַלען, כדי צו בעטראַכטען די בעסטע מיטלען, ווי אַזוי געמיינזאַם דורכצופיהרען די אָנגעמערקטע בעשלוסען פון אייערען און אונ־זערען אינטערנאַציאָנאַל, וואָס זענען געווענדעט אויף איינצוהאַלטען דעם שלום.

מיר דעלעגירען צו דער דאָזיגער קאָנפערענץ אין נאָמען פון עקזעקוטיוו פון קאָמינטערן די חברים קאַשען און טהאָרען (פראַנקרייך), פּאָליט (ענג־לאַנד) און שוואַרמאַ (טשעכיע).

מיר בעטען אייך ווי ווייט מעגליך באַלד אונז געבען אַנ'ענטפער.

ליטווינאָוו קומט קיין פּראָג

פּראָג, 29 (ספּ. טעל.)

דעם 6 אָקטאָבער קומט קיין פּראָג דער סאָ־וויעטישער קאָמיסאַר פאַר אויסערן־ענינים ליטווי־נאָוו, כדי צו רעוויזיטירען דעם מיניסטער בענעש. דעמזעלבען טאָג קומט אויך קיין טשעכיען אַנ־אויספלוג פון סאָוויעטישע זשורנאַליסטען.

געשטאָרבען סען. מענדעלסאָן נ״ע

נעכטען פאַרטאָג פאַר'ן שליסען דעם נומער איז פון אַטוואָצק דערהאַלטען געוואָרען די טרויע־ריגע ידיעה, אַז נאָך א לאַנגער קראַנקהייט איז געשטאָרבען דער געוועזענער סענאַטאָר און סיים־דעפּוטאַט אשר מענדעלסאָן.

דער געשטאָרבענער איז געווען איינער פון די אָנגעזעהענסטע אָרטאָדאָקסישע עסקנים און אגודה־טוער. זיין טויט וועט דעריבער אַרויסרופען א טיפען טרויער ביי די אַלע, וואָס זענען נאָר גע־קומען מיט דעם געשטאָרבענעם אין בעריהרונג.

פייערליכקייטען אין ניו־יאָרק

לכבוד דער פּוילישער שיף „פּילסודסקי"

אין ניו־יאָרקער פּאָרט קומען פאָר גרויסע פייערליכקייטען לכבוד דער ערשטער רייזע פון דער נייער פּוילישער שיף „פּילסודסקי", מיט וועל־כער עס איז אָנגעקומען אַ רייה פּוילישע פּאָלי־טיקער, זשורנאַליסטען א. אַנדערע. נעכטען איז פאָרגעקומען אַ באַנקעט לכבוד דער אַמעריקאַנישער פּרעסע. מיט רעדעס זענען אַ'רויסגעטרעטען דער הויפּט־רעדאַקטאָר פון „פּאָט" אַבאַרסקי, דער דיכ־טער סלאָנימסקי, פיל אַמעריקאַנישע און פּויליש־אַמעריקאַנישע זשורנאַליסטען. מיט אַ רעדע אין פּויליש איז אויך אַרויסגעטרעטען דער מיטאַרבייטער פון „פאָרווערטס" גאָטליב. אַלע האָבען גערעדט מיט ענטציקונג וועגען דער פּוילישער שיף און וועגען דער פּוילישער גאַסטפרייַנטליכקייט. היינט האָט די רעדאַקציע פון „טיימס" איינגעאָרדענט אַנ'־אויפנאַמע לכבוד דעם „פּאָט"־רעדאַקטאָר אַבאַר־סקי. היינט אָדער מאָרגען וועט דער ניו־יאָרקער פּרעזידענט לאַגאַרדיאַ איינאָרדנען אַ בנקעט לכבוד דעם וואַרשאָווער שטאָט־פּרעזידענט סטאַזשינסקי.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מאָנטאָג ד. 30־טען סעפּטעמבער

6.34 — גימנאַסטיק. 6.50 — פליטען. 8 — אודיציע פאַר שולען. 11.57 — צייט־סיגנאַל. 12.03 — ידיעות. 12.15 — מוזיק. 1.30 — פרעהליכע פּוילישע לידער. 3.12 — פּעריזע. 3.25 — עקספּערט. 3.30 — קאָנצערט. 4 — לעקציע דייטש. 4.15 — קאָנצערט. 4.45 — סקעטש. 5 — שמועס. 5.15 — א מינוט פּאָעזיע. 5.20 — פליטען. 5.50 — שמועס. 6.30 — „גאַלגאַן" — דערצעהלונג פאַר קינדער. 6.45 — פליטען. 7.20 — רעקלאַמע־קאָנצערט. 7.35 — ספּאָרט. 7.50 — אַקטועלער שמועס. 8.25 — רועטען פון לידער. 8.45 — אָווענד־ידיעות. 9 — וויאָלענטשעל־קאָנצערט. 9.30 — ליטעראַרי־שער אָווענד. 10 — סימפ. קאָנצערט. 11 — ידיעות, קאָמוניקאַטען. 11.05 — פליטען.

מעלדונג

לערנט א פאַך!

אין די פּראָפעסיאָנעלע לערן־וואַרשטאַטען פון דער געזעלשאַפט „אָרט" קאָן מען זיך פער־שרייבען אויף פאָלגענדע פאַכען:

1. מעכאַנישע רונדטריקאָטאַזש־אַרבייט, 2. מעכאַנישע רונד־זאָקען־אַרבייט, 3. מעכאַנישע הילפס־אַרבייט פון דער ווירקער־בראַנזשע: שפּולען, קעטלען; 4. כוויטער־שטריקעריי; 5. אויסאַרבייטונג פון הענדשקעס; 6. מעכאַנישע וועבעריי; 7. פרויען־שניידעריי, מיט צושניידען; 8. וועשנייעריי, מיט צושניידען; 9. גאָרסעטען־אַרבייט, מיט צושניידען; 10. אָנדולאַציע און האָר־פאַרבען; 11. מאַניקור; 12. הוט־פוצעריי; 13: האַנד־שטיקעריי און מאַשין־האַפט.

ספּאָרט

דער טאָג פון לויף־שטאַפעטען אין לאָדז

דער לייכטאַטלעטישער פערבאַנד האָט נעכטען אויפ'ן ל. ק. ס. פּלאַץ איינגעאָרדענט א שעהנע און אינטערעסאַנטע אימפּרעזע, א טאָג פון לויף שטאַפע־טען. ס'האָבען זיך אָנגעמאָלדען 40 מאַנשאַפטען, וועלכע האָבען קאָנקורירט צווישען זיך אין דער קוואַ־ליטעט. די בעזונדערע רעזולטאַטען זענען פאָלגענדע

שטאַפעט 4×100 פאַר מענער: דאָס ערשטע אָרט האָט פערנומען י. ק. פּ. 47,2 סעקונדען, פאַר „זיע־נאַטשאָנע".

שטאַפעט 4×100 פאַר פרויען מאַנשאַפט פון דער טאָמאַשאָווער זיידען־פאַבריק אין 57,8 סעק.

שטאַפעט 4×75 פאַר יוניאָרען: ל. ק. ס אין 38 סעקונדען פאַר זיערנאַטשאָנע, 39,2 סעק.

שטאַפעט 3×1000 האָט געוואונען ל. ק. ס. אין 8 מינוט 27,2 סעקונדען, דאָס איז א נייער רע־קאָרד פון לאָדזער קרייז. די צווייטעמאַנשאַפט איז געווען „באָרושאַ" 8.27,2 די דריטע „זיערנאַטשאָ־נע" 8,47,7.

שטאַפעט פאַר פרויען: 60×75×100×200. ערשטע — טאָמאַשאָווער זיידען־פאַבריק 1 מינוט 36 סעק., צווייטע ל. ק. ס. 1 מינוט 56 סעק.

שטאַפעט 4×200 „באָרוטאַ" זגערזש — ס.ק.ס.

שטאַפעט 4×1500, ערשטע ל. ק. ס. 18 מינוט 38,9 סעק. זיערנאַטשאָנע — 18 מינוט 43,1 סעק.

אָלימפּישער שטאַפעט: ערשטע ל. ק. ס. 3 מינוט 47,8 סעקונדען, „באָרוטאַ", „ווימאַ".

נעכטיגע ליגע־מאַטשעס

גאַרבאַרניאַ — פּאָלאָניאַ 0:6.
שלאָנסקאַ — קראַקאָוויאַ 1:1
לעגיאַ — ל. ק. ס. 0:1.
רוך — וואַרטאַ 1:1

מאַטשעס וועגען אַריינגעהן אין דער ליגע

דאָמב (שלעזיען) — פּאָדגורשע (קראָקאָ) 1:2
טשאַרני (לעמבערג) — וו. ק. ס. (ווילנאָ) 0:0
לעגיאַ (פּויזען) — פּאָלאָניאַ (בידגאָשטש) 2:3

גרויסער ציקליסטען־געיעג

לאָדז — קאַליש — לאָדז

נעכטען [illegible] דורך דעם לאָדזער „עקספּרעס" אָר־גאַניזירט געוו[illegible] נען א גרויסער ציקליסטען־געיעג פון ציקליסטען פון גאַנץ פּוילען אויפ'ן שטח לאָדז — קאַליש — לאָדז.

צום געיעג האָבען זיך געשטעלט 82 ציקליסטען, דאָס ערשטע אָרט האָט פערנומען וואַשילעווסקי פון פּאָרט־קעמאָ (וואַרשאַ) אין 8 שעה 2 מינוט 35 סעק. פּאָר. קאַבער (אַרקאַן, וואַרשאַ), דאַמאַנסקי (פּאָרט קעמאָ) און יאַסקולסקי (ווימאַ).

פוסבאַל־מאַטשען וועגען דער מייסטערשאַפט פון „א"־קלאַס

ל. ט. ס. ג. — בוזשאַ 1:4
פּ. ט. צ. — ס. ק. ס. 2:2
ווידזעוו — וו. ק. ס. 3:5

ספּאָרט־שפּילען

קויש־באַל פאַר מענער אין „ב"־קלאַס

אַרלען — ס. ק. ס. 7:15
אַרלען — יוטזשניאַ 14:22.
ס. ק. ס. יוטזשניאַ 0:30 (וואַלקאָווער) שטשי־פּיאָרניאַקי.
ל. ק. ס. — י. ק. פּ. 5:9.

די מייסטערשאַפט האָט אָבער דערגרייכט י. ק. פּ. צוליב דער אַלגעמיינער צאָהל פונקטען קויש־באַל פאַר פרויען.

י. ק. פּ. — זיערנאַטשאַנע 17—3

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

נייע געזעצע און צירקולארען

הנחות פאר מיטגלידער פון מיליטער פארבערייטונגס ארגאניזאציעס.

דער מיניסטער פאר מיליטערישע ענינים האט פערעפענטליכט א פעראָרדנונג, לויט וועלכער פערזאָנען וועלכע זענען מחויב דורכצומאכען אקטיווען אָדער רעזערוויסטען דינסט קוים לעגיטימירען זיי זיך מיט א געוויסען ארבייטס סטאזש אין אנ'אָרגאניזאציע פון מיליטערישע צוגרייטונג, האָבען רעכט אויף געוויסע הנחות.

די הנחות זענען אָפּהענגיג פון דער שטופע און אָרט בעקומענער אויסשולונג און פון אָרט געוועהר צו וועלכען דער בעטרעפענדער רעקרוט איז געוואָרען צוגעטיילט, און וואָס שייך רעזערוויסטען — פון דויער פון דער ארבייט און מיליטערישער צוגרייטונג.

די הנחות בעשטייען: אין ערטיילען ערלויבנישען ארויסצוגיין פון די קאזארמעס, אויך אין זונטאָג און אין די ימים-טובים אפילו אין די ערשטע 3 חדשים פון מיליטער-דינסט, אין ערטיילען געלעגענהייטס-אורלויבען, אויף געוויסע ימים טובים, צייטווייליגע אורלויבען און ערטיילען רעכט אויף פערקירצטע מיליטער-דינסט, וואָס בעשטייט אין דעם, וואָס די דאָזיגע קאטעגאָריעס מיליטער פליכטיגע ווערט שפּעטער אריינגעצויגען אין אקטיווען דינסט ווי די איבעריגע צוגענומענע, און פערעכענען די פערבראכטע צייט אין מיליטער צוגרייטונגען אויפן חשבון פון די מיליטער איבונגען אין רעזערוו.

אנולירען שטייערן-חובות.

דער פינאנץ מיניסטער האָט פערעפענטליכט א צירקולאַר וועגען אויסשטרייכען די אזוי גערופענע טויטע קאָנטעס.

ס'ווערען אלזאָ געשאָנקען די פערלעגענע חובות וועלכע שטאַמען פון באָדען-שטייער, שטייער פון אומבעוועגליכע גיטער, לאָקאַל שטייער, שטייער פון נישט פערבויטע פלעצער, פון אינדוסטרי שטייער (אומזאַץ און פאַטענטען) פון הכנסה-שטייער, פון פערמעגענס-שטייער און אויך פון שטראָפען פאַר אָנגעבען פאַלשע פרטים אין די שטייערן-דעקלאַראַציעס (זעזנאַניעס) ווי אויך פאַר נישט פיהרען ריכטיג האַנדעלס ביכער.

דער צירקולאַר נעהמט ארום אַלע חובות פון די אויסגערעכענטע התחייבותן וועלכע זענען אויסגעמאָסטען געוואָרען פאַרן 1 אַפּריל 1931 און אויף וועמענס השבון ס'איז שוין נאָכן 31 מערץ 1933 גאָר נישט איינגעצאָהלט געוואָרען אפילו דורך אַנ'עקזעקוציע.

אַנ'אויסנאַהם פון לעצטען כלל איז נאָר די חובות פון לאָקאַל שטייער.

בכלל ווערען געשטראָכען נאָר די חובות פון אַזעלכע שולדיגע וועלכע האָבען ליקווידירט זייערע אונטערנעהמונגען אָדער אָנגעוואָרען די אַנדערע הכנסה-קוואַלען און בעזיצען נישט קיין שום פערמעגען, פון וועלכען מ'זאָל קאָנען אויפמאָהנען דעם חוב 2) וועלכע זענען געשטאָרבען און די יורשים בעווייזען אַז ס'איז נאָך זיי נישט איבערגעבליבען קיין שום ירושה, 3) וועלכע האָבען עמיגרירט אָדער 4) וועמענס וואוינאָרט ס'איז נישט בעקאַנט.

הנחות פון דער קראַנקהייטס-פערזיכערונג

אויפן סמך פון פערזיכערונג אין פאַל פון קראַנקהייט און מוטערשאַפט בעקומט דער פערזיכערטער היילהילף און קראַנקהייטס אונטערשטיצונג.

די התחייבות פון דער סאָציאַלער פערזיכערונגס-אַנשטאַלט לגבי א פערזיכערטען איז אָפּהענגיג פון דויער פון דער פערזיכערונג און הערט טאַקע אויף מיט'ן מאָמענט ווען ס'הערט אויף די פערזיכערונג ד.ה. ווען דער פערזיכערטער פערלירט דעם ארבייט-פּלאַץ.

פונדעסטוועגען האָט אַזאַ געוועזענער פערזיכערטער ווייטער רעכט אויף היילהילף אויב ר'איז געוועזען פערזיכערט אין די לעצטע 10 וואָכען אָדער 30 וואָכען אין משך פון די לעצטע 12 חדשים אָבער נאָר אין פאַל ווען די קראַנקהייט ענטשטייט אין משך פון די ערשטע 3 וואָכען פון דער ארבייטסלאָזיגקייט.

אַזאַ רעכט דינט אין משך פון 13 וואָכען אָבער בלויז דעם געוו. פערזיכערטען און נישט זיין בני בית, ער בעקומט נישט קיין געלד אונטערשטיצונג.

וואָס שייך די הנחות צוליב פערזיכערונג אין פאַל פון מוטערשאַפט, האָבען אַזעלכע פערזיכערטע רעכט אויף הייל און קימפעט-הילף פאַר, בעת און נאָכ'ן געבורט, אויב זיי זענען געווען פאַר דער ארבייטסלאָזיגקייט מינדעסטענס אין משך פון 4 חדשים פערזיכערט און דער געבורט איז פאָרגעקומען אין משך פון די ערשטע 4 וואָכען פון דער ארבייטסלאָזיגקייט.

ביידע קאַטעגאָריעס פערזיכערטע זענען אויך בערעכטיגט אויף שפּיטאָל-קוראַציע. די סאָציאַלע פערזיכערונגס-אַנשטאַלט צאָהלט זיי אָבער דאַן נישט אויס די הויזליכע און שפּיטאָל אונטערשטיצונג.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

הכנסה שטייער פון פרעמדע בירגער.

בלויז די יעניגע בירגער פון פרעמדע מלוכות זענען בעפרייט פון הכנסה-שטייער, מיט וועלכע פוילען האָט געשלאָסען ענטשפּרעכענדע אָפּמאַכען, און אין אפילו אין דעם פאַל איז די הנחה נישט נוגע פערזאָנען וועלכע בעזיצען אומבעוועגליכע גיטער, היפּאָטעקירטע חובות, האַנדעלס אָדער אינדוסטרי אונטערשטיצונגען עווענטועל פערנעמען פּאָסטענס.

וואָס הייסט א קאַסיר?

א קאַסיר — אין זין פון פערזיכערונג און טראַקטירונג אַלס גייסטיגער ארבייטער, ווערט אָנערקענט אַזאַ אָנגעשטעלטער, וועלכער פיהרט אויס די פונקציעס פון א נעהמער, ארויסגעבען און דערהאַלטען געלד.

בוכפיהרונג.

ס'איז נישט פאַראַן קיין גרונד צו פּסל'ן האַנדעלס ביכער בלויז דערפאַר ווייל זיי זענען געפיהרט נישט לויטן סיסטעם פון דאָפּעלטע, נאָר איינפאַכע בוכהאַלטעריע.

אָרעמקייט - צייגניש.

ביים ערטיילען א לאָקאַטאָר א עקסמיסיע מאָראַטאָריום איז דאָס געריכט נישט מחויב דווקא זיך צו רעכענען מיט דער אָרעמקייטס פעסטשטעלונג פון דער אַזוי גערופענער אָפּיעקי ספּאָלעטשני, נאָר ס'מעג האַנדלען לויטן אייגענעם איינזעהען.

עקזעקוציע.

דער כלל אַז אויף ארבייטסלוין ביז 100 גילדען א חודש טאָר נישט געווענדען ווערען קיין עקזעקוציע האָט נישט קיין אָנווענדונג לגבי די עקזעקוציעס וועלכע זענען אונטערגענומען געוואָרען נאָך פאַרן 1טען יאַנואַר 1933.

פייער-קאַסע.

ס'איז פערברענט געוואָרען א בנין, דער אַלגעמיינער אַנשטאַלט פון געגענזייטיגע פערזיכערונגען (פייער-קאַסע) האָט נישט געוואָלט אויסצאָהלען דעם געליטענעם בעל בית די ענטשעדיגונג, ווייל ער איז פעשטראָפט געוואָרען פאַר נישט לאָזען אויסרייניגען אין משך פון א לענגערע צייט די קוימענס. דערמיט איז אַלזאָ איינגעזעהען געוואָרען זיין מיטשולד אין אויסברוך פון דער שרפה.

דאָס העכסטע געריכט האָט אָפּגעוואָרפען די טענות פון דער פייער קאַסע, ערקלערענדיג אַז נאָר א בכיוון'דיגע פערשולדיגונג אָדער שאַרפע פערנאַכלעסיגונג מצדן איינגענטימער, צוליב וועלכע דער שאָדען איז ענטשטאַנען קאָן בעפרייען די פייער קאַסע פון פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער שרפה.

פאַר אַזאַ געפאָדערטע הויכער מאָס פערשולדיגונג קאָן אָבער נישט בעטראַכט ווערען א שטראָף פאַר פערנאַכלעסיגען די רייניגונג פון א קוימען אָדער עהנליכע דראָבנע איבערטרעטונג.

ארבייטסלאָזע רענטע.

הגם מ'מוז פערזיכערט זיין אויף ביידע פאַכ'טענס, קוים ווערט מען אָבער בלויז פון איינעם רעדוצירט האָט מען נישט קיין רעכט אויף ארבייטסלאָזע רענטע.

רעכט פון א שוואַנגערע ארבייטערין

מצד'ן אונטערנעהמער.

6 וואָכען פאַרן געבורט האָט אַנ'ארבייטערין רעכט איבערצורייסען די ארבייט. זי מוז אָבער דעם אומשטאַנד בעווייזען מיט א צייגניש פון א דאָקטאָר.

אַנ'ארבייטערין איז אויך בערעכטיגט אויף הפסקות אין דער ארבייט אין משך פון דער איבעריגער צייט פון שוואַנגערין אָבער נישט לענגער ווי נאָר 2 טעג אין א חודש.

דעסגלייכען טאָר מען אויך נישט בעשעפטיגען אַנ'ארבייטערין 6 וואָכען נאָכן געבורט.

אין דער צייט פון די אַלע אויסגערעכענטע הפסקות איז דעם אונטערנעהמער נישט ערלויבט אויפצולעזען אָדער צו קינדיגען אַנ'ארבייטס אָפּמאַך מיט אַנ'ארבייטערין.

מצד דער סאָציאַלער פערזיכערונגס-אַנשטאַלט.

א שוואַנגערע ארבייטערין איז בערעכטיגט צו בעקומען פון דער סאָצ. פערזיכערונגס אַנשטאַלט א אומזיסטע הייל און קינפּעט הילף פאַרן, בעת און נאָכן געבורט, קינפּעט-אונטערשטיצונג אין משך פון 8 וואָכען (6 נאָכן און 2 וואָכען פאַרן געבורט), אונטערשטיצונג פאַר זייגענדע מוטערס אין דער הויך פון 1 ליטער מילך א טאָג אין משך פון 12 וואָכען, רעכענענדיג פון טאָג ווען ס'ענדיגט זיך די קינפּעט אונטערשטיצונג.

ביידע קאַטעגאָריעס הילף בעקומען די פערזיכערטע, וועלכע זענען אין משך פון די לעצטע 12 חדשים געווען מינדעסטענס 4 חדשים בעשעפטיגט.

וואָס שייך דער קינפּעט אונטערשטיצונג ווערט זי ערטיילט אין דער הויך פון 50 פּראָצענט פון דורכשניטליכען פערדינסט אין משך פון די לעצטע 13 וואָכען.

מיט דער הסכמה פון דער קינפּעטאָרין קאָן זי אריינגענומען ווערען אין וועכנערין קליניק, דאַן בעקומט זי נישט קיין קינפּעט אונטערשטיצונג, נאָר הויז אָדער שפּיטאָל אונטערשטיצונג.

א חוץ היילהילף קאָן א קינפּעטאָרין קוים וויל זי נישט אריינגיין אין קליניק בעקומען אויפזיכט פון א ספּעציעלע פלעגערין, אין אַזאַ פאַל ווערט איהר אַראָפּגעצויגען 50 פּראָצענט פון דער קינפּעט-אונטערשטיצונג.

קאַץ און מויז

(דערצעהלונג) • פון דוד פּינסקי

— .2 —

„אויב מיר וועלען גיין ווי בעכטען, וועלען מיר דאַנערשטאָג זיין אין ניו-יאָרק", האָט זילבערמאַן געזאָגט. ער האָט אוועקגעלייגט דאָס בוך און פערדרויכערט.

„און דאָך וועט זיין פורים!!" — האָט שקלאָווער אויסגערופען.

זילבערמאַן האָט א קוק געטון אויף איהם מיט פעראַכטונג.

„אַ שמחה אַביסעל!!"

ליבכען אָבער איז טאַקע פעראינטערעסירט געוואָרען. דאָס פרעמדע, אומבעקאַנטע וואָרט האָט פערטשעפּעט, נייגעריג געמאַכט.

„וואָס איז עס פורים?" — האָט זי טאַנלאָז א פרעג געטון און איז געוואָרען אומזיכער אין אַרויסרעדען דאָס וואָרט.

„ווי? איהר ווייסט נישט וואָס פורים איז?" האָט זיך שקלאָווער געוואונדערט.

„ניין".

זילבערמאַן האָט הנאה'דיג אָפּגעלאַכט.

שקלאָווער איז געשטאַנען א ווײַלע גאַנץ געפּלעפט, דערנאָך א פרעג געטון:

„איהר לייענט ענגליש?"

„יאָ", האָט זי געענטפערט פערוואונדערט זיך, וואָס האָט דאָס צו טון מיט דעם פורים.

שקלאָווער איז אוועק און איז א ווײַלע אַרום געקומען מיט אַנ'ענגלישער ביבעל. האָט אויפגעמישט מגלת-אסתר, צוגעטראָגען צו איהר.

„לייענט און איהר וועט וויסען, וואָס פורים איז".

זילבערמאַן האָט אויפגעלאַכט מיט חוזק.

זי איז נישט געווען אויפגעלייגט צו ביכער, צו לייענען בכלל. זי האָט דעם גאַנצען וועג גאַר נישט געלייענט, ווייל זי האָט זיך נישט געקאָנט פערטיפען, נישט געוואוסט, וואָס זי האָט געלייענט. אָבער זי האָט אָנגענומען די ביבעל און מיד און אַפּאַטיש אָנגעשטעלט די אויגען אויף דעם אָנגעווייזענעם פּלאַץ, מעכאַניש געלייענט, קאָפּ און האַרץ זענען נישט געווען אין לייענען.

שקלאָווער האָט זיך אוועקגעזעצט אויף זיין שטול, אויסגעצויגען די פיס, איינגעדעקט זיי מיט דעם פּלעד, געקוקט פאַר זיך אין דער ווייטקייט פון וואַסער און אין הימעל און געוואַרט. צייטענווייז צוגעוואָרפען איהר א בליק. געוואָלט זעהן דעם אויסדרוק פון איהר געזיכט; טרעפען, וואו זי האַלט.

זילבערמאַן איז ווידער געווען בעהאַלטען היינטער זיין בוך, אָבער דער חוזק-שמייכעל איז נאָך אַלץ נישט פערשוואונדען פון זיין געזיכט.

זי האָט געפיהרט די אויגען איבער די שורות, ביים אָנהויב פון א זייטעל געוואָלט זיין ביים סוף. געקוקט שוין צום סוף, אָבער ווען זי איז צוגעקומען צום המן-קאַפּיטעל איז זי פעראינטערעסירט געוואָרען, האָט אָנגערוקט די ברומען, אויפמערקזאַם געלייענט וואָרט ביי וואָרט.

שקלאָווער האָט עס בעמערקט, געוואוסט, וואָס זי לייענט איצטער.

„מיט טויזענטער יאָהר צוריק די זעלבע טענות געגען יודען וואָס איצטער", האָט ער אַ זאָג געטון.

ליבכען האָט ווייטער געקוקט אויף די שורות, ווי זי וואָלט נישט געהערט, וואָס איהר שכן פון רעכטס האָט געזאָגט, אויך זילבערמאַן האָט עס פערבייגעלאָזען, כאָטש ער האָט געהאַט א סך וואָס צו זאָגען.

ענדליך האָט זי איבערגעלייענט, אָבער די ביבעל נישט צוגעמאַכט, נישט אוועקגערוקט זי. נאָר אוועקגענומען די אויגען פון די שורות, אָבגעשטעלט זיי אין דער אומבעשטימטער ווייטקייט. אַ קנויל פון געפיהלען און געדאַנקען, א געמיש פון היינט און אַמאָל, דייטשלאַנד און פּערסיע, היטלער און המן, פערצווייפלונג און רעטונג...

„איצטער ווייסט איהר, וואָס פורים איז", האָט שקלאָווער אריינגערעדט אין איהרע געדאַנקען.

„איצטער ווייסט איהר דעם אומזין", האָט זילבערמאַן אַרויסגעברומט פון הינטער זיין בוך.

שקלאָווער האָט זיך געמאַכט נישט הערענדיג. ער האָט געוואָלט הערען א וואָרט פון דער מיידעל.

זי האָט געוואוסט, אַז זי דאַרף עפּעס זאָגען, אָבער עס איז איהר געווען שווער צו געפינען איהר קול, צו געברויכען ווערטער, צו זאָגען עפּעס. זי האָט זיך געדאַרפט אָנטון א כוח, צוזאַמענגענעמען זיך, און ענדליך אַרויסגערעדט, נישט ווענדענדיג זיך צום געפרעגטען:

„פאַרוואָס אומזין?"

שקלאָווער האָט אויפגעלויכטען. זילבערמאַן האָט רוהיג, כמעט אַפּאַטיש, געענטפערט:

„אַ באָבע-מעשה... א מיניסטער א רשע, א גזירה אויף יודען, דאַרף גראָד דער קעניג האָבען א יודישע ווייב"...

„פאַרוואָס זאָל עס זיין אומזין?" האָט ליבכען איבערגעפרעגט, ליגענדיג אַלץ מיט'ן רוקען צום געפרעגטען.

שקלאָווער האָט אָנגעגעקוואָלען, און זילבערמאַן האָט פאָרטגעזעצט נאָך אַפּאַטישער, ווי ער וואָלט זיך אומגעקעהרט מיט'ן רוקען צו דער פרעגערין.

„אַ שלאָפליד פאַר'ן פאָלק, אפּיום, שלאָף רוהיג. פערלאָז זיך אויף נסים"... ער האָט דערהעכערט זיין קול, געריעדט אויפגעלעבטער: „אַז עס זענען פערהאַן עקאָנאָמישע אורזאַכען, אַז אויב די מעשה איז אמת, איז עס געווען אַנ'אויפרייס אין דעם פּראָצעס פון קלאַסענקאַמף, אויף דעם איז נישטאָ דער קלענסטער אָנווייז. נאָר גאָט האָט זיך מטריח געווען"...

„אין מגלת-אסתר ווערט גאָט נישט דערמאָנט", האָט איהם שקלאָווער איבערגעריסען.

ליבכען האָט אַרויסגערוקט אַ האַנד פון אונטער איהר פּלעד, גענומען די ביבעל. זי האָט נישט געדענקט, צי האָט זי דאָרטען איבערגעלייענט באַטש נאָמען אָדער נישט.

זילבערמאַן איז געווען איבערראַשט און אומגלויביג.

„נישטאָ?" האָט ער געפרעגט כמעט מיט חוזק.

„נישטאָ".

„איך בין נישט אַזוי זיכער".

„איהר קאָנט זעהען".

„ווערט דאָרטען נישט געפּאַסט?"

„אָבער אויך דאַמאָלט ווערט גאָט נישט דערמאָהנט".

„וואָס דען ווערט געפּאַסט?"

„איהר דאַרפט עס וויסען, איהר דאַרפט קענען אַ הונגער שטרייק".

„שוין גאָר אַזוי!!"

„אַוודאי אַזוי!!"

„הע!!"

„דאָס איז געווען דער ערשטער פּאָליטישער הונגער-שטרייק. די יודישע בעפעלקערונג אין פּרס האָט קיין אַנדער מיטעל נישט געהאַט"...

„פּילפּול!"

ליבכען האָט צוגעמאַכט די ביבעל, אוועקגעלייגט זי אָן א זייט.

„נישטאָ דאָרטען גאָט", האָט שקלאָווער זיך געווענדעט צו איהר.

„איך האָב נישט געקאָנט געפינען", האָט זי געענטפערט.

„ווייל עס איז נישטאָ"! האָט שקלאָווער טריאומפירט.

„אָבער א נס איז דאָרטען פערהאַן", האָט זילבערמאַן געזאָגט, „מ'האָט געשאַפען א נס, דאָס פאָלק זאָל גלויבען און פערלאָזען זיך אויף איהם... און דער נס איז געקומען נישט גלאַט אַזוי זיך, נאָר דורך אַ תענית, וועלכער איז פּלוצלונג געוואָרען אַ פּאָליטישער הונגער-שטרייק".

„פאַרוואָס לייגט זיך עס אייך נישט אויפ'ן שכל?" האָט איהם שקלאָווער איבערגעריסען. — „הלוואי וואָלטען די זעקס הונדערט טויזענט דייטשע יודען דערקלערט א הונגער-שטרייק! ווי מיינט איהר, וואָלט די עפענטליכע מיינונג פון דער וועלט אויפגערודערט געוואָרען?"

„משוגע מיינע שונאים!"

„אָבער אַז עס טוען עס אַרעסטירטע אין די געפענגענישען, זענען זיי נישט משוגע! אַז עס טוט עס גאַנדי פאַר די נישט-אַנצוריהרענדיגע אין אינדיע, איז ער נישט משוגע!"

„משוגע, ווי אַלע משוגעים! געפינען אויף וועמען זיך צו בערופען!"

„אָבער אויף דעם הונגער-שטרייק אין די געפענגענישען האָט איהר גאָרנישט וואָס צו דערווידערען... און זאָג איך אייך, אַז ווען די זעקס הונדערט טויזענט יודען אין דער דייטשער געפענגעניש וואָלט דערקלערט א הונגער-שטרייק, ווי די יודען אין פּרס, אויף דריי טעג און אפילו אויף מעהר"...

(ווייטער קומט)

צוויי יאָהר האָבען די ברוינע יודען אין אינדיען געקעמפט, אַז מען זאָל זיי לאָזען געהן אין שוהל

די באַגדאַדער יודען האָבען זייער קהלה נישט געוואָלט אָנערקענען אַלס יודען און נישט געוואָלט אַריינלאָזען אין שוהל. — געריכט פּראָצעס ציהט זיך צוויי יאָהר און ענדיגט זיך מיט א זיג פאַר די ברוינע יודען

גאַנצע צוויי יאָהר האָט זיך אין געריכט פון ראַנגון, בורמא, געצויגען א מערקווירדיגער פּראָצעס צווישען צוויי גרופּעס אינדישע יודען — די ברוינע שאָקאָלאַד פאַרביגע יודען — די בני ישראל פון איין זייט און די באַגדאַדער יודען, די פּרנסים און גבאים פון דער גרויסער שוהל פון דער צווייטער זייט. די לעצטע אַנערקענען נישט די ערשטע אַלס יודען.

דער פּראָצעס האָט זיך געפיהרט מיט גרויס פערביסענקייט און עקשנות. די ריכטער איז אויס בעקומען צו בלעטערן אין דער יודישער געשיכטע, ביידע צדדים האָט אָפּגעקאָסט דער פּראָצעס פיל הוצאות, צייט און ענערגיע, ענדליך האָבען גע־וואונען ד ברוין־הויטיגע יודען, די „בני ישראל". דער געריכט האָט זיך געשטיצט אויף די ערקלע־רונגען פונ'ם רב הכולל פון ענגלאַנד, ד"ר הערץ, און חכם פון די ספרדישע קהלות ד"ר משה גאסטער. עס איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען א פּסק, אַז די בני ישראל זענען אמת'ע יודען לכל הדעות און האָבען אַלע רעכט און פּריווילעגיעס אין דער יודישער שוהל און קהלה גלייך מיט אַלע יודען, מען קאָן זיי נישט איגנאָרירען און דערווייטערען פונ'ם יודישען לעבען און מען מוז זיך מיט זיי רעכענען פּונקט ווי מיט אַלע אונזערע ברידער.

דער אָנגעוויזענער אורטייל פון דעם געריכט האָט אַרויסגערופען גרויס ענטוזיאַזם ביי די געמיינדעס פון די בני ישראל אומעטום. אין קאַל־קוטע, באָמבעי און אין זייער גרויסער שוהל סוכת שלום, אין פּונא זענען אָבגעהאַלטען געוואָרען ספּעציעלע תפילות. נישט צופרידען זענען אָבער געבליבען די עקשנות'דיגע גבאים און פּרנסים — די באַגדאַדער, וועלכע פיהרען די גרעסטע אינ'ם יודישען קהלה לעבען אין אינדיע. זיי שטעהט נישט אָן דער יחוס, היתכן? די בני ישראל וועלכע זענען לויט זייער טונקעלער פאַרב און געזיכטס צוגען, מלבושים און שפּראַך פולשטענדיג הינדואיזירט האַלטען מיט אַמאָל בעקומען אַנ'אָפיציעלע אַנער־קענונג אַלס יודען און פערנעהמען אַנ'אָרט אין שוהל און קהלה.

לויט דער עקשנות, וועלכע די באַגדאַדער יו־דען האָבען אַרויסגעוויזען ביים פּראָצעס און לויט זייער ביטערען קאַמף נישט אַריינצולאָזען אין שוהל די יודען פון די בני ישראל קאָן מען מיינען אַז די באַגדאַדער יודען, וועלכע האָבען איינגעוואַנדערט קיין אינדיע און אין די האַפּענס פון ווייטען אָריענט פון איראַק און מעסאָפּאָטאַמיע פאַר די לעצטע 60—70 יאָהר זענען די אמת'ע זעמעל־מעהל און בוימעל פונ'ם יודענטום. עס איז אָבער א גרויסער טעות. זייער גאַנצער יחוס באַזירט זיך אויף די גרויסע געלד־זעק, די רייכע פאַמיליעס מיט דער בערירהמטער ששון־פאַמיליע בראש. אינ'ם גייסטי־גען שטעהען זיי אויף אַ גאַנץ פלאַכער מדרגה; די יוגענט אַסימילירט זיך און בעקומט נישט די גייסטיגע דערציהונג, עס פעהלען וועג־ווייזער און גייסטיגע פיהרער, די נויטען איז די בעדערפעני־שען פונ'ם אַלהעלטליכען יודענטום זענען זיי פרעמד.

די זעלבע גבאים און פּרנסים פון ראַנגונע, שוהל, וועלכע האָבען געפטר'ט אַזוי פיל מיטלען און כוחות אויפ'ן פּראָצעס אַרויסצוטרייבען די בני ישראל פונ'ם יודישען קהל, געפינען נישט פאַר נויטיג צו שטיצען איינעם פון זייערע יונגע־לייט, וועלכער וויל לערנען אין איינער פון די ראַ־בינער סעמינאַרס אויף יעבער זייט ים מיט'ן ציל שפּעטער צו ווערען זייער גייסטיגער מנהיג.

קיין ספק נישט, אַז אונזערע געדופּטע ברויך־הויטיגע ברידער, די בני ישראל. פאַרדינען די פולע סימפּאַטיע. זיי טענה'ן, אַז זיי האָבען מיט זיך געבראַכט די שטיינער פון בית המקדש קיין אינדיע. לויט דער מיינונג פון געוויסע געלערנ־

אַ בריף פון באָמביי פון מ. ליטאַי

טע שטאַמען זיי פון די עשרת השבטים און זע־נען פאַרטריבען געוואָרען דורכ'ן מלך אשור, גע־וואָגעלט און גע'וואַנדערט איבער מעסאָפּאָטאַמיע ביז די האַפּענס פון מערב־צפון אינדיע. הונדער־טער יאָהרען האָבען די מענשען געלעבט אַלס פּויערים אין די דערפער, נאָר האָבען זיך אַלע־מאָל אויסגעהיט און אויסגעזונדערט אַלס א בע־זונדער גרופּע אינ'ם גרויסען פיל'מיליאָניגען ים הינדוסען, זיי האָבען פערגעסען די עיקרים פון יודענטום נאָר דאָס ביסעל מנהגים, וואָס זיי האָ־בען פערהיט, איז געווען ביי זיי הייליג און זיי זע־נען געווען גרייט זיך מקריב צו זיין פאַר זיי פון אַלע יודישע תפילות איז ביי די ברוינע „בני ישראל" געבליבען די קורצע תפילה פון זעקס ווערטער: „שמע ישראל ד' אלקנו ד' אחד".

פאַר'ן לעצטען האַלבען יאָהרהונדערט קומט פאָר אַ קאָלאָסאַלער איבערברוך, אינ'ם ווירט־שאַפטליכען און גייסטיגען לעבען פון די אָנגע־ווייזענע 20—25 טויזענד שאָקאָלאַד - פאַרביגע הינדואיזירטע יודען, זיי פערלאָזען די דערפער און דאָס פּויערים לעבען און געהען אַריבער וואוי־נען אין די גרויסע שטעט. איהר האָט זייער'ע גרופּעס אין קאַלקוטא, באָמבעי, קאַראַטשי, פּונא און אין פיל אַנדערע ערטער, אין פּונא בעשטעהט די גאַנצע יודישע קהלה פון די ברוינע בני ישראל יודען. די בני ישראל זענען הויכע, שלאַנקע מיט טונקעל ברוינע אינדישע געזיכטער, זייער שפּראַך איז מאַראַטיש אָדער הינדוסטאַניש. זיי טראָגען אויך די זעלביגע מלבושים ווי די הינדוסען.

איצט מיט'ן איבערוואַנדערען פון די דערפער אין די שטעט האָבען די בני ישראל אָנגעפאַנגען לערנען יודישקייט און האָבען איבערגענומען אַלע רעליגיעזע מנהגים פון די באַגדאַדער, פּערסישע און תימנ'ער יודען. די באַגדאַדער קוקען אָבער אויף זיי פון אויבען אַראָפּ, לערנען זיי נישט און ווילען זיי אַרויסשטויסען פון דעם יודישען קהל. דער לעצטער ראַנגונער פּראָצעס בעווייזט די בע־ציהונגען צו זיי. נאָר די בני ישראל געפינט ביי זיך גענוג אַמביציע און זעלבסטווירדע. אין די ערטער, וואו זיי פיהלען זיך קרעפטיגער, בויען זיי אייגענע שוהלען און שאַפען בעזונדערע קהלות אומאַב־העניגיגע פון די באַגדאַדער קהלות. אין ראַנגון האָבען זיי קיין אייגענע שוהל נישט געקאָנט בויען, האָבען זיי געפאָדערט זייער רעכט דורכ'ן געריכט און ווען דער ריכטער האָט זיך, אין אַזא טיף אינערליכער יודישער פראַגע. נישט געקאָנט פאַ־נאַנדערקלויבען האָבען זיי געטראָפען א וועג צו דעם רב הכולל פון ווייטען ענגלאַנד, ד"ר הערץ, און צום חכם פון די ספרדים, ד"ר משה גאסטער.

* * *

די בני ישראל קולטיווירען זיך, אין עקאָנאָמי־שען זין זענען זיי פּראַקטישע מענשען. זיי זענען ווייט פון האַנדעל און מסחר, נישטא ביי זיי קיין קרעמערס אָדער מעקלערס; די שטאַטישע בעפעל־קערונג טיילט אויס פון זייערע רייהען גוט קוואַלי־פיצירטע האַנדווערקער, — זיי מאַכען איצט דורך א ערוואַכונגס־פּראָצעס. עס מערקט זיך ביי די ברוינע בני ישראל א גרויסער דראַנג צו בילדונג און אויפשטייג אויף דעם געזעלשאַפטליכען לייטער פון דער היינטיגער אינדיע. די יוגענד לערנט פלייסיג אין די שולען און אוניווערזיטעטען. עס געפינט זיך צווישען זיי נישט ווייניג רעגירונגס־בעאַמטע און אָנגעשטעלטע אין גרויסע פּריוואַט אונטערנעמונגען. ביי היינטיגען טאָג צעהלען שוין די בני ישראל נישט ווייניג גוטע אַדוואָקאַטען, דאָק־טוירים, אינזשיניערען. זיי זענען דאָס רוב גרויסע פּאַטריאָטען פון דער אינדישער נאַציאָנאַלער בע־וועגונג און סימפּאַטיזירען שטאַרק מיט דער גאַנדי בעוועגונג.

אויך בעמערקט זיך אַ שטאַרקע טענדענץ ביי די בני ישראל צו פערגרעסערען און פערברייטערען זיך. די, וועלכע זענען געבליבען אין די דערפער, שטעהען נאָך אויף דער זעלביגער אַמאָליגער ני־דריגער מדרגה און דריבער איז א אידעאל ביי יעדען קרוב אָדער קהלה פון די שטעט אַריבער־צוברענגען די פערבליבענע קרובים אָדער לאַנדסלייט פון דאָרף אין שטאָט און זיי אַריינפיהרען אין דער יודישער סביבה, מדריך זיין זיי אינ'ם יודישען גייסט. צווישען די פרויען טרעפט אָפט ביי זיי רייצענדע שעהנקייטען, שלאַנקע בויגליכע פיגורען, גלייכע געזיכטסציגען און גליהענדע אויגען. זיי היטען שטרענג אָב זייערע זיהן און טעכטער פון געמישטע חתונות, טראָגען דעם חותם פון זייער יודישער ראַסע און דאָס בעוואוסטזיין פון זייער אָנגעהעריגקייט צום יודישען פאָלק.

אין דער שוהל פון די בני ישראל אין פּונא — די סוכת־שלום — ווערט אַלע שבת און יום טוב געזאָגט אַ ספּעציעל פערפאַסטע תפילה; אַ געבעט צו גאָט צו לינדערען די ליידען פון די דייט־שע יודען און צו פערטיליגען זייערע שונאים. בעזונדערס פייערליך איז געווען די דערקלערונג פונ'ם אורטייל, אַז זיי זענען גלייכבערעכטיגטע יודען און טאָרען נישט איגנאָרירט ווערען פון דעם יודישען קהל. מיט גרויס פייערונג איז אויך דורכגעגאַנגען ביי זיי די זילבערנע חתונה פון דעם ענגלישען קעניגליכען פּאָר. עס זענען געווען איינ־געלאַדען צו דער פייערונג די העכסטע פאָרשטעהער פי' דער ענגלישער אַדמיניסטראַציע, עס איז גע־לייענט געוואָרען די תפילה פון רב הכולל ד"ר הערץ, עס זענען געהאַלטען געוואָרען רעדעס, וועל־כע זענען איבערגעזעצט געוואָרען פון מאַראַטיש אויף ענגליש.

יודען אויף דער דייטשער בינע

אויף אַלע געביטען — אָנהויבענדיג מיט דעם גייסטינגסטען, דער מוזיק, און ענדיגענדיג מיט דעם דייטשעסטען, דעם מיליטאַריזם, — האָבען די יו־דען מיטגעהאָלפען צו שאַפען דעם גראַנדיעזען בנין פון דער דייטשער קולטור, עליה השלום.

אויך אין דער געשיכטע פון דייטשען טעאַטער־לעבען געפינען מיר אויף שריט און טריט די אַקטי־ווע און פּראָדוקטיווע מיטאַרבייטערשאַפט פון יודען.

פון גרויסער פּסיכאָלאָגישער בעדייטונג איז גע־ווען דער פאַקט, אַז די עמאַנציפּאַציע פון די יודען איז צייטליך צוזאַמענגעפאַלען מיט דער געזעלשאַפט־ליכער גלייכשטעלונג פונם שוישפּילער.

מען דאַרף באמת נישט פערגעסען אַז דער אייראָפּעאישער שוישפּילער האָט געפיהרט א דורות־לאַנגען קאַמף, ביז ער האָט דערגרייכט די געזעל־שאַפטליכע „גלייכבערעכטיגונג", אפילו דער גרוי־סער פראַנצויזישער אַקטיאָר, אַדריען־לעקוואורער, וועלכע איז געשטאַנען אַזוי נאָהענט צום פראַנצויזי־שען קעניגליכען הויף, האָבען די גלחים אָפּגעזאָגט פון א קריסטליכער בעערדיגונג (מאָליער האָט געגאָ־סען פון דעם זכות אַלס קעניגליכער קאַמערדינער), שעקספּיר אַליין האָט נישט געטאָרט אייגענהענדיג אונטערשרייבען זיין ביטע וועגען אַדעלידיפּלאָם און קאַקלען — וואָס האָט ערשט נאַרנישט לאַנג געלעבט און געווירקט — האָט געמוזט ערשט „בעווייזען", אַז דער שוישפּילער איז אויך ווירדיג צו טראָגען דאָס בענדעל פון פראַנצויזישען אָרדען „לעגיאָן ד'אָנער".

מען מוז זיך דאָס אַלץ דערמאָהנען, כדי צו פער־שטעהען, אַז דער יודישער „קונצען מאַכער", דער „פורים שפּילער", „ציגיינער" „וואַגאַבונד", האָט גע־

פון נחום ברינד

האָט אין יענע — אויך נישט איבעריג פילאָסעמיטי־שע צייטען — א דאָפּעלט שווערען קאַמף.

דער ערשטער יוד אויף דער דייטשער ביהנע, וואָס האָט געהאַט א וועלט נאָמען, איז געווען דער פּוילישער יוד באָגומיל דאַוויזאָן.

1818 אין וואַרשאַ געבוירען, א קינד פון אָרי־מע עלטערען, האָט ער דורכגעמאַכט כל'ערליי פּר־נסות, ביז ער האָט אין יאָהר 1837 אָנגעהויבען זיין וואָגעלדיק אַקטיאָרען לעבען.

די עטאַפּען פון זיין וועג זענען געווען וואַרשאַ, ווילנאַ, לעמבערג, א שטודיען רייזע קיין פּאַריז, ברע־סלוי, שטעטין (וואו ער איז מוראַדיג דורכגעפאַלען) און בערלין.

אין בערלין ווערט ער „ענטדעקט" אין 1849 דאַ ווערט ער אַנגאַזשירט אין ווינער בורג־טעאַטער דעם פיהרענדיגען דייטשען טעאַטער פון יענער צייט.

דאַוויזאָנס שפּילען האָט איבערגעאַנדערשט די גאַנצע שוישפּיל־קונסט פון די פופציגער יאָהרען אין פּאַריגען יאָהרהונדערט, ער האָט אויפגעטרייסעלט די פערשימעלטע שטילקייט פון דעם „ווייאַמאַרער סטיל" און אַלס בלאַנדזשענדער שטערען האָט ער צוזיהט זיינע נייע קונסט אידעען אין די פערוואָרפענע ווינקלען פון דער דייטשער וועלט.

ווינדס, דער דייטשער טעאַטער פאַרשער, רופט איהם אָן, „דער מאַקאַר פון שוישפּיל קונסט"; ביי א שילער פייערונג אין פּאַריז האָט אַלפרעד דע וויני געהאַלוט דאַוויזאָנען און מיט א געשטיקטע שטים אויסגערופען: „אַ, ווי גליקליך איז אייער פאָטערלאַנד וואָס פערמאָגט אזא גרויסער טראַגיקער!"

דער פּאָליאַק, יוד, דייטש און — ווי דעוריען, דער דייטשער טעאַטער געשיכטלער, רופט איהם — דער סאַרמאַט דאַוויזאָן, איז געשטאָרבען וואַנדערענ־דיג ערגעץ אין אַמעריקא.

אַלע יודישע טעאַטער טוער, פון וועלכע מיר רע־דען דאָ, שטעהען ביי א וועלכען נישט איז היסטאָרי־שען באַגין, ביי א טעאַטער געשיכטליכער ווענדונג, דאָס הייסט זיי שאַפען (אָדער העלפען מיט צו שאַפען) נייע עפּאָכעס אין דער דייטשער טעאַטער ענטוויקלונג.

אַזוי, א שטייגער זאָנענטאַל, דער גאָט־נעבענש־טער" טראַגיקער, דער נעלאַסענער, מאַיעסטעטישער, איידעל־סענטימענטאַלער סאַלאָן - לייב, דער מאָדע־פּרינץ פון „פען־דעסיעקל" — דער יודישער שניי־דער־יונג זאָנענטאַל, וועלכער ערעפענט פייערליך אין דער אַנוועזענהייט פון קייזערליכען הויף און דער גאַנצער דיפּלאָמאַטישער וועלט דאָס נייע „קייזער־קע־ניגליכע הויף און בורג־טעאַטער". (ערגיץ וואו אין וויען היטען נאָך איצט אַלס הייליגע רעליקוויע זאָ־נענטאַל'ס שניידער - שער, ווייל הייליג און דערהויבען איז דער אַנדענקען פון זאָנענטאַל, דעם איינציגען יודישען אַקטיאָר, וואָס האָט געלעבט און איז געשטאָרבען ווי א פירשט).

אַזוי אויך זאָנענטאַל'ס אונגאַרישער לאַנדסמאַן — לודוויג באַרנאַי מיט זיין ווייניגער זים לעבען, באַר־נאַי האָט לאַנגע יאָהרען געוואַנעלט איבער דער פּראָ־ווינץ, דערנאָך ביטער געקעמפט אין בערלין, גע־קעמפט פאַר נייע טעאַטער פאָרמען, און פאַר דעם „כבוד פון דייטשען שוישפּילער". לודוויג באַרנאַי איז דאָס געווען וועלכער האָט צונויפגערופען דעם ערשטען דייטשען שוישפּילער־קאָנגרעס אין ווייַמאַר (1871, 19,6, 17). אויף וועלכען ס'איז געגרינדעט געוואָרען די „גענאָסענשאַפט פון דייטשע ביהנע־אַרבייטער".

אַזוי אויך דער שוימענדיגער, טומעלדיגער „וואַנ־דער - קאָמעדיאַנט" זיגוואַרט פרידמאַן, דער איני־ציאַטאָר פון דייטשען „טעאַטער פראַנסע" און צענ־דליגער אַנדערע, וואָס פיהרען אונז לאַנגזאַם צו צו אונזער צייט, צו דער צייט, וועלכע איז געשטעמפּעלט געווען דורך דעם אַרויסטריט פון דעם „דעמאָנישען" שילדקרויט און די קליינערע געטער, ווי דער ברינער יוסף קליין א. א.

און אָט זענען מיר שוין ביי דער צייט, ווען די אָנ־פיהרונג מיט דעם אייראָפּעאישען טעאַטער געהט אַרי־בער צו בערלין, וואו דער יוד עמאַנועל רייכער (געב. אין באַרניע 1849) פיהרט אָן דעם קאַמף פאַר דעם נייעם נאַטוראַליסטישען טעאַטער; שוין זעהען מיר, ווי וויען, די גרויסע קונסט שטאָט וויען גליטשט זיך אַלץ מעהר אַראָפּ צו איהר איצטיגען פּראָווינץ־צו־שטאַנד און אַלצדינג, וואָס האָט נאָר א ניי וואָרט צו זאָגען אַנטלויפט קיין דייטשלאַנד.

ריינהאַרדט, סיבילע בינדער, עליזאַבעט בערג־נער, מאַקס פּאַלענבערג, פּריצי מאַסאַרי, ערנסט דייטש, פּריץ קאָרטנער, און אַלע אַנדערע צוקונפ־טיגע... איצטיגע פּליטלינגע.

און שוין זענען מיר אין דער גאָר נייער צייט, אין אונזער צייט, אין אונזער צייט, אין סאַמע נייעם גלות, אין מיטען נייעם אכזריותדיגען קאַמף געגען יודען.

דאָס מאָל א גאָר אַנדערען קאַמף ווי אַמאָל.

ווייל דער פּשוטער, טראַדיציאָנעלער, תמיד א ביסעל נאַכלעסיגער, טפּש'עוואַטער כמעט גוטמוטי־גער אַנטיסעמיטיזם, איז מיט דייטשער גרינדליכ־קייט איבערגעאַרבייט געוואָרען...

אונטער די טריט פון דער געשיכטע

(דערציילונג) :—: פון אסיף דימאוו

איך האָב זיך אַראָפּגעלאָזט פון די טרעפּ און געכאַפּט אַ קוק אין שפּיגעל: אַ שיין מיידעל, אַ באַכט־פייגעלע, מיט אָנגעפאַרבטע ליפּעלעך, גייט פערברענגען מיט אומבעקאַנטע יונגעלייט, אַ גע־וועהנליכע, אַ נאַטירליכע זאַך.

איצט האָט מיך בעהערשט בלויז איין געפיהל: נייגעריגקייט. ווער זענען עס די מענשען, וועלכע האָבען מיך איינגעלאַדען? וועלען זיי מיר געפעלען? וויפיל געלד וועל איך אַהיים ברענגען? דאָס איז דאָך די הויפּט־זאַך... צוליב דעם בין איך דאָך נעכטען איבערוואוינט אויסגעשטאַנען בעליידיגונגען דערנידערונגען און קלעפּ...

איך האָב לסוף געפונען דאָס טישעל נו־מער 343.

— אָט זענען מיר, פריילין, מיר וואַרטען אויף אייך מיט אומגעדולד — האָב איך דערהערט די זעלבע באַריטאָן־שטימע, וועלכע האָט גערעדט צו מיר דורכ'ן טעלעפאָן.

יאָ, דאָס איז געווען דער זעלבער בחור אין נאַצי־אוניפאָרם מיט אַ קראַגן אויף דער באַק.

ביים טישעל זענען געזעסען נאָך צוויי יונ־געלייט, דוכט זיך, סטודענטען.

— אַ גלעזעל ווין? — האָט איינער פאַרגעלייגט

איך האָב געטרונקען ווין און אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָב איך זיך שוין געפילט צווישען זיי ווי צווישען אַלטע גוטע פריינד. איך האָב זיי נישט געוואָלט געבן מיין אמת'ן נאָמען, און איך האָב געזאָגט, אַז איך הייס „נינאַ".

פונ'ם ווין האָט זיך מיר פערדרעהט דער קאָפּ. איך האָב שוין אַ לאַנגע צייט נישט געטרונקען. און אַ חוץ דעם בין איך נאָך געווען הונגעריג, און וויין ווירקט א סך שטאַרקער אויף אַליידיגען מאָגען. אָבער איך האָב זיך געשעמט צו בעטען, אַז זיי זאָלען בעשטעלען עפּעס צו עסען.

איך בין מיט איינעם פון זיי אַוועק טאַנצען. מיין קאַוואַליר האָט מיך שטאַרק געדריקט צו זיך. איך האָב צוגעמאַכט די אויגען. מיינע פיס האָבען מעכאַניש געטראָטען צום טאַקט. אַ זיסע מידקייט האָט מיך אַרומגענומען. דאָס אינסטינקטיווע בענ־קען נאָך אַ מאַן, נאָך זיין שטאַרקען קערפּער, וואָס קאַרל האָט אין מיר דערוועקט. מסתמא האָט אויך מיין קאַוואַליר דאָס דערפיהלט אין מיר.

— דו טאַנצסט אַזוי שיין, אַזוי ליידענשאַפט־ליך... — האָט ער מיר אַריינגעשושקעט אין אויער.

די עראָטישע טאַנגאָ־מוזיק האָט מיך פערשי־כורט. מיינע געדאַנקען זענען געווען צומישט...

די מוזיק איז פערשטומט געוואָרען, די זיסע מידקייט האָט זיך איבערגעריסען.

— מיר וועלען שפּעטער ווידער טאַנצען — האָט ער געזאָגט — עס איז אַזוי גוט מיט דיר צו טאַנ־צען! ווילסטו מיר נישט זאָגען „דו", ליבע נינאַ?

— יאָ, געוויס, ווי רופט מען דיך?

— קאַרל!

איך האָב זיך צולאַכט. מיר האָט זיך גע־גלוסט וויינען.

— וואָס לאַכסטו? — האָט ער אַ פרעג געטון.

איך האָב געלאַכט אַלץ שטאַרקער און זיך נישט געקענט אָפּשטעלען. מיין קאַוואַליר האָט פער־שטאַנען, אַז איך האָב געקריגען אַ היסטערישען אָנפאַל. ער האָט מיך פעסט געהאַלטען אונטער'ן אָרעם און מיך געפיהרט צו זיין טישעל.

— לאָזט מיך אָפּ, לאָזט מיך געהן — האָב איך געפלאַפּעלט — קאַרל... קאַר... האַ־האַ־האַ —

אַ יונגערמאַן אָנגעטון אין אַ נאַצי־אוניפאָרם פון אַ שטורמיסט, האָט זיך שאַרף אויסגעדרייט צו מיר, ווי דאָס טוט אַ מענש, וואָס האָט פּלוצלונג דערהערט זיין אייגענעם נאָמען. אין ערשטען מאָ־מענט האָב איך נישט פערשטאַנען, וואָס עס טוט זיך אַרום מיר. דאָס פּנים פון דעם יונגען נאַצי איז מיר געווען צו־בעקאַנט. עס איז געזיצט איינ־געקריצט אין מיין האַרץ — — קאַרל! — מיין קאַרל! — דער פאָטער פון מיין קומענדיג קינד האָט געקוקט אויף מיר... צוערשט מיט פערוואונדערונג דערנאָך מיט שרעק, און צום סוף האָבען זיך זיינע ליפּען פערקרימט, און אַ נידער־טרעכטיגער, מיאוסער שמייכעל האָט זיך בעוויזען אויף זיין פּנים.

מסתמא האָב איך אויסגעשריגען, ווייל איך האָב דערזעהען אַ סך פּנימ'ער וואָס האָבען געקוקט אויף מיר פון אַלע זייטען.

איך בין אַרויסגעלאָפען פון דער קאַפע און די ריטמיש־שיינע־דזשעז־מוזיק האָט געקלונגען אין מיינע אויערען, ווי אַ טייוליש געלעכטער...

(סוף)

ראש־השנה אין לאָדז

פאַרוואָס זענען די שוהלען געווען שוואַך בעזעצט? — אין די שוהלען. — אין גאַס. — „סלאַבי סעזאָן"

היי־יאָהר, האָט מען דעם קריזיס דערקענט, נישט נאָר אין האַנדעל, נאָר אויך אין די שוהלען. די שוהלען, וואָס פלעגען אין די ימים־נוראים זיין בעזעצט ביז׳ן לעצטען פלאַץ, זענען היי־יאָהר געווען נישט שטאַרק בעזעצט. די סיבה דערפון ערקלעהרט זיך דערמיט, וואָס ביי די פערמעגליכערע איז לעצטענס געוואָרען אַ מאָדע — פענסיאָנאַטען; דער עולם פאָהרט אויף די ימים־נוראים ערוויס קיין קאָלומנע, ווישניאָווע־גורא, פאָדעמביצע אין די פענסיאָנאַטען, וואו מ׳דאַווענט אויף דער „פריי־שער לופט", די אָרימערע ווידער כאַפּען זיך אַריין אין די פריוואַטע מנינים, וואָס מעהרען זיך די לעצטע יאָהרען ווי שוואָמען נאָך אַ רעגען — דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז אין די שוהלען איז היי־יאָהר געווען בעקוועם. דאָס האָט אויך געווירקט אויף די פרייזען פון די „שטעט", ערב ראש־השנה זענען די פרייזען פון די „שטעט" שטאַרק געפאַלען.

אין די שוהלען האָבען ווי אַלע יאָהר, גע־דאַווענט בעוואוסטע חזנים. אין דער סינאַגאָגע אויף אַל. קאָשטשושקי, האָט געדאַווענט דער אָבער־קאַנטאָר לוואָווישש מיט׳ן סינאַגאָגען־כאָר אונטער דער ליטונג פון דיר. דאַרגאָזשאַנסקי, וועלכער האָט שטאַרק אויסגענומען ביי די מתפללים מיט זיין האַרציגע תפילה. דעם ערשטען טאָג ראש־השנה האָט ד״ר ברוידע געהאַלטען אַ דרשה מעניני דיומא.

אין דער ווילקער־שוהל האָט געדאַווענט דער חזן ראַסקין, דירעגירט מיט׳ן כאָר האָט דער דירי־גענט סאָקאָלאָווסקי.

אין דער אַלטשטעטישער שוהל, האָט געדאַ־ווענט דער חזן ווינאָגראַד. אין „פילהאַרמאָניע" זאַל — קעסלער.

אין דער וואָהלינער שוהל, האָט ווי אַלע יאָהר געדאַווענט דער חזן סאָלאָוויטשעק, וועלכער האָט בעגייסטערט די מתפללים מיט זיין האַרציגער נגינה, אויך אין אַנדערע שוהלען, האָט מען הייס מתפלל געווען אין זיך געווינשען צו דערלעבען בעסערע צייטען פאַר יודען.

* * *

אין דער שטאָט, האָט זיך דער ראש השנה געלאָזט שטאַרק בעמערקען, די־הויפט אין די יודישע געגענדען, ווי אין דער אַלטשטאָט, נאַ־וואָמיעסקא זענען אַלע יודישע געשעפטען גע־ווען געשלאָסען דאַגעגען אויף דער פּיעטרקאָ־ווער, האָבען מאַנכע יודישע געוועלב־אייגענטי־מער גענומען „רעגולירען מיט׳ן רבונו של עולם." זיי האָבען די שאלוזיעס אַראָפּגעלאָזט ביז אין דער העלפט. אַזוי אַרום האָבען זיי יוצא געווען: אי פאַר רש״ע אי פאַר די קונים, וואָס זיי האָבען אַריינגעלאָזען „אונטען אַרום"....

דערפאַר איז שוין דעם צווייטען טאָג ראש־השנה געווען שטרענג געשלאָסען (אַ מזל, וואָס דער צווייטער טאָג איז אויסגעפאַלען זונטאָג....)

* * *

אַ שיינעם „סעזאָן", האָבען היי־יאָהר אויך געהאַט די בריף־טרעגער. פון יאָהר צו יאָהר פער־מינערן זיך די לשנה טובה־ווינשער. אַמאָליגע צייטען בימי פאָניע, פלעגען די בריף־טרעגער אַרומטראָגען גאַנצע זעק מיט ווינש־קאַרטען, מיט די, וואָס מ׳האָט נישט בעוויזען אָפּצוגעבען אין די צוויי טעג ראש השנה, האָט מען שפּעטער גע־הייצט די פּאָסט־אויוועגס, איצט איז דער עולם קלו־גער געוואָרען — מ׳שיקט נישט. האָבען היי־יאָהר די בריף־טרעגער זיך טאַקע שטאַרק בעקלאָגט: — „סלאַבי סעזאָן!"...

ס.—

יודישע קהלה האָט בעזאָרגט מיט עסען אין ראש השנה

די יודישע זעלנער און די יודישע אַרעסטאַנטען

עס איז שוין אַ טראַדיציע ביי אונז אין דער שטאָט, אַז יעדעס יאָהר בעקומען די יודישע זעלנער פון היגען גאַרניזאָן צו עסען אַלע ימים־טובים, היינטיגען ראש־השנה האָבען אַלע יודישע זעלנער אין אַ גרעסערע צאָהל געגעסען אויפ׳ן חשבון פון דער יודישער קהלה אין דער רעסטאָראַציע פון קאַרא (זאַוואַדזקאַ 4).

מען דאַרף אויך אונטערשטרייכען די לייס־טונגען פון לאַנג יעהריגען עסקן ה׳ משה עפּשטיין מיט זיין פרוי, וועלכע ווייזען אַרויס ממש אַ פאָ־טערליכע זאָרג לגבי די יודישע זעלנער זאָלען בע־פרייט ווערען פון דינסט און זאָלען אויך האָבען די מעגליכקייט צו דאַווענען אין דער אַלט־שטאָט־ישער שוהל, און צו געניסען פון די יום־טוב׳דיגע מאָהלצייטען.

דורך יום־טוב האָבען אויך בעקומען צו עסען די יודישע אַרעסטאַנטען און אַלע היגע ציווילע און מיליטערישע תפיסות.

די דאָזיגע אַקציע האָט געפיהרט פרנס רעכטמאַן.

וואָס טוט מיעטשיסלאַוו לעווי

אַנשטאָט׳ן הערען שופר בלאָזען?

(אַ) נעכטען ביינאַכט האָט דער גנב מיעט־שיסלאַוו לעווי (פון קאָפּערניקאַ 33) זיך געפּרובט אַריינקריכען אין אַ קעמערל אויף נאַוראַט 81.

דאָס האָט בעמערקט דער לאָקאַטאָר פון הויז ווינצענטי שטשאַווינסקי, און ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אַמפּערען מיט׳ן גנב, וועלכער האָט זיך געמאַכט שיכור...

איינער דעם צווייטען האָט אָנגעכאַפּט פאַר די זייטען, און מ׳האָט זיך געקוילערט אויף דער ערד.

אויפ׳ן גוואַלד זענען אַרויסגעלאָפען פון די שטובען לאָקאַטאָרן און איינער פון זיי האָט 2 מאָל אויסגעשאָסען פון אַ רעוואָלווער, טרעפענדיג אין האַנט... שטשאַווינסקי׳ן.

שטשאַווינסקי איז אין שפּיטאָל און דער גנב איז אַרעסטירט.

בירשטען צו מאָטאָרן
ערשטע קוועלע
Szczotki do motorów
פון בראַנז־קאָהל און גראַפיט־קאָהל
R. KORN
Łódź, Śródmiejska 8, tel. 116-11
ערשטער שטאָך
עלעקטרישע מאַטעריאַלען

לאַווניק יאָעל אָפּגעפאָהרען קיין ארץ־ישראל

געזעגענונגס־אַקאַדעמיע אין צענטראַלען האַנדווערקער־פערבאַנד און באַנקעט אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

צוליב זיין שוואַכען געזונד־צושטאַנד פאָהרט דער בעקאַנטער לאָדזער ציוניסטישער און געזעל־שאַפטליכער עסקן, דער לאַנג־יעהריגער לאַווניק פון לאָדזער מאַגיסטראַט ה׳ יאָעל צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע קיין ארץ־ישראל.

כדי זיך צו געזעגענען מיט׳ן עהרען־פרעזעס, האָט דער צענטראַלער יודישער האַנדווערקער־פערבאַנד, פילסודסקיעגאָ 69 איינגעאָרדענט אַ פייערליכע געזעגענונגס־אַקאַדעמיע, אין וועלכער ס׳האָבען אָנטיילגענומען פאָרשטעהער פון געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, פרעסע א. א. וו.

די אַקאַדעמיע האָט געעפענט דער פרעזעס פון פערבאַנד ד״ר קרויש, וועלכער האָט בעגריסט דעם לאַווניק יאָעל צו זיין אַוועקפאָהרען קיין ארץ־ישראל, אין פרעזידיום האָבען זיך געפונען ראובן האָפמאַן, פאָרזיצער און דאַן רעד. אוגער, רעד. ח. י. בזשוסטאָווסקי, דאָזאָר רוס, פרנס לייבוש ראָ־זענבערג, אשר שאַפירא, אינזש. פראַשקער, וועג־מייסטער, א. שטיינשניידער, דאָזאָר גלאַטמאַן, אַרכ. מאַריק פיין און דער בעל־שמחה אַלעקסאַנדער יאָעל.

מיט בעגריסונגס־און געזעגענונגס־רעדעס זע־נען אַרויסגעטרעטען, רעד. ח. י. בזשוסטאָווסקי, ראובן האָפמאַן, בנימין רוס, לייבוש ראָזענבערג, וועגמייסטער, אינזש. פראַשקער, אהרן גלאַטמאַן און לובלינסקי.

שבת אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ געזעגע־נונגס־באַנקעט אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט ד״ר ראָזענבלאַט. ס׳האָבען גערעדט אין נאָמען פון ועד־עירוני ה׳ מ. קאַרא און וועגמייסטער, פון „התאחדות" — ה׳ ליכטענשטיין, פון „מזרחי" — פּאָזנערזאָן, פון רעכטע „פועלי־ציון" ה׳ לעווין און גאָלדין, פון „וויזא" — פרוי מלכה ריעזניק, פון די ראַדיקאַלע ציוניסטען — מאַג. קראַן, דאַן די ה״ה ד״ר עלענ־בערג, ליטווין, ראובן האָפמאַן, שאַליט, קרייצ־בערג, א. י. בזשעזשינסקי, ד״ר סאַרנע.

אין נאָמען פון די בעאַמטע פון דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע האָט גערעדט ה׳ רינגאַרט.

אַ הערליכע רעדע לכבוד דעם אָפּרייזענדען אַלעקסאַנדער יאָעל האָט געהאַלטען רעד. אוגער.

אַלע רעדנער האָבען אויסגערעכענט די גרויסע מעלות פון ה׳ יאָעל אין זיין גרויסע ציוניסטישע און געזעלשאַפטליכע טעטיגקייט אין לאָדז.

דער ועד־עירוני האָט בעשלאָסען איינצושרייבען דעם ה׳ יאָעל אין גאָלדענעם בוך פון קרן־קימת, די ציוניסטישע בעאַמטע האָבען געפלאַנצט אויף זיין נאָמען 5 בוימער אין יער הערצל.

צום סוף האָט אַ רירענדע רעדע געהאַלטען ה׳ אַלעקסאַנדער יאָעל, וועלכער האָט געדאַנקט אַלע זיינע חברים, די יודישע מאַסען און דער יודישער פרעסע פאַר דער ערמוטיגונג, וועלכער ער האָט בעקומען אין זיין לאַנג־יעהריגער גע־זעלשאַפטליכער אַרבייט.

Ustalono, że pożary przez okres stu lat trawią w Polsce taką ilość budynków, jaka znajduje się na obszarze całego kraju.

Gabinet Kosmetyczny
I. NAMIOTOWEJ
Narutowicza 11
front I piętro
Masaż twarzy, trwałe przyciemnianie brwi i rzęs, maquillage.
Przyjmuje od 11–3 i 5–7

ר. איזראַעל

משומדים

סענסאַצ. שפּאַנענדער ראָמאַן פון היינטיגען יודישען לעבען

128)

— האָב איך מורא, האָט הערמאַן געזאָגט צו האַנקאַן דורכ׳ן טעלעפאָן, אַז דערפון וועט גאָר־נישט ווערען, מאַריאַן האָט זיך איינגעעקשנט, ער איז שטאַרק פערביטערט צוליב פערשידענע סיבות ער האָט זיך אינגאַנצען אָפּגעלאָזען, ער רעדט אַזעלכע רייד, אַז איך אַליין האָב זיך פאַר זיי דערשראָקען, בעזונדערס אין דעם פאַל קען איך מיט איהם גאָרנישט מאַכען, ער וויל אייך געבען ביי דעם גט אַ געוויסע סומע געלד.

האַנקאַ האָט זיך אויף אַ מינוט פערטראַכט. זי האָט זיך געשלאָגען מיט דער דעה, צי זאָל זי פרעגען, וואָס מיט מאַריאַנען איז דאָרט געשעהען, אָדער נישט, אַז נישט אַלץ איז פּשוט און גלאַ־טיג האָט זי אַרויסגעדרונגען פון הערמאַנס רייד, אָבער קאָנקרעט וואָס דאָרט איז געשעהען האָט זי נישט געוואוסט, זי האָט בעשלאָסען ווייטער נישט צו פרעגען, ווייל דאָס וואָלט געקענט שטע־רען איהר אונטערגענומענע אַקציע. און ענדליך האָט זיך האַנקאַ דעציזירט.

— גוט ווערט מיט איהם פערטיג הערמאַן, זאָל ער געבען געלד וויפיל נאָר ער וויל, נאָר דער ענין זאָל וואָס שנעלער ערלעדיגט ווערען. ענט־שולדיגט הערמאַן, וואָס איך בעפעהל אייך אויף דעם אופן, איך וועל אייך דאַנקבאַר זיין אינ־גאַנצען לעבען.

— וועגען דעם וועלען מיר אַנ׳אַנדערש מאָל שמועסען, איך וועל זיך בעמיהען אַלץ אַדורכצו־פיהרען אויפ׳ן בעסטען אופן.

דאָס געשפּרעך איז פערענדיגט געוואָרען.

— פאַרוואָס האָט זי נישט געפרעגט וואָס מיט מאַריאַנען הערט זיך, האָט הערמאַן געטראַכט, אויפגעהענגענדיג פון טעלעפאָן, דאָס איז מאָדנע, וואונדערבאַר, די דאָזיגע הייס ליבענדע פרוי, וועלכע האָט אינגאַנצען געציטערט ביים אָנבליק פון מאַריאַנען, האָט איצט אינגאַנצען רעזיגנירט, זי וויל פון איהם פטור ווערען מיט אַלע כוחות, זי פערשטעלט זיך די אויגען, זי פערשטופּט זיך די אויערען, אַז זי זאָל נישט זעהען און נישט הערען וואָס אַרום איהר טוט זיך, זי וויל זיין פריי, זי וויל נישט מעהר ליידען קיין מאָראַלישע יסורים זי וויל נישט קעמפען געגען אַ מאַן, וועלכער האָט געטרעטען איהר שטאָלץ און איהר פרויען־אַמביציע

— און לויט מיין מיינונג, האָט הערמאַן בערוהיגט זיין אייגענעם געוויסען איז זי גערעכט, אַנדערש האָט זי נישט געקענט האַנדלען, ווייל זי וואָלט געווען כאַראַקטערלאָז זי וואָלט קיין מענשליכע אַמביציע נישט געהאַט.

מיט פולער האָפנונג, אַז איצט וועט זיך איינ־געבען צו ערלעדיגען דעם ענין, איז ער אַוועק צו מאַריאַנען שוין נישט אין האָטעל, נאָר אויפ׳ן אַדרעס, וועלכען מאַריאַן האָט איהם מיט אַ טאָג צופריהער אָנגעגעבען, מאַריאַן איז געלעגען אין בעט, גלייך אויסגעצויגען און זיך נישט גערירט, הגם ס׳איז שוין געווען אין מיטען טאָג.

— מאַריאַן ביזט קראַנק?

— ניין, איך בין נישט קראַנק.

— פאַרוואָס ליגסט דו אין בעט, ס׳איז דאָך שוין זעהר שפּעט.

— ווייל אַזוי געפעהלט מיר.

— הערמאַן האָט אָנגעקוקט מאַריאַנען, אַזוי ווי ער וואָלט גערעדט פון וועג.

— מאַריאַן, וואָס איז דאָס פאַרא טאָן? ווי אַזוי רעדסט דו צו מיר?

— איהר האָט מיר אַלע דערעסען, איהר זענט מיר אַלע מיאוס געוואָרען, וואָס ווילט איהר אַלע פון מיר? וואָס האָט איהר זיך אויף מיר אָנגעזעצט? פאַרוואָס פייניגט איהר מיך אַלע.

הערמאַן איז איבערגעראַשט געוואָרען פון מאַר יאַנס רייד, ער האָט אין ערשטען אויגענבליק נישט געוואוסט וואָס צו ענטפערען, ער האָט קוים אַרויסגעשטאַמעלט.

— מאַריאַן דו געדענקסט נישט, אַז דו האָסט מיך געהייסען היינט קומען צו זיך.

— כ׳האָב גאָרנישט פערגעסען, איך ווייס אויס־געצייכענט וועגען דעם, אָבער נודעט מיך נישט, לאָזט מיך צורוה.

מאַריאַן איז געווען מורא׳דיג אויפגערעגט ער איז געווען בלייך ווי קאַלך, ער האָט אינגאַנצען געציטערט.

— בערוהיג זיך אַביסעל מאַריאַן, איך פער־שטעה דיין אויפרעגונג, אָבער ביזט דאָך אַ דער־וואַקסענער מענש, דאַרפסט זיך בעזינען און נישט דערלאָזען דערצו, אַז דו זאָלסט אינגאַנצען נישט רואינירט ווערען.

— ווער פרעגט דיך עצות, איך האָב זיך מיט עצות שוין אַליין פערזאָרגט, איך וויל גאָרנישט הערען.

הערמאַן האָט געזעהען, אַז ער וועט מיט גוטען שוין גאָרנישט מאַכען האָט ער אָנגעהויבען מיט בייזען — מאַריאַן איך האָב פיינד קאָמעדיאַנטישע שטיק, איך בין געקומען צו דיר נישט צו גאַסט, און דו נעהמסט מיך אַזוי אויף, נאָר צו ערלעדיגען אַנ׳ענין, איך פערלאַנג דעריבער, אַז דו זאָלסט מיך אויסהערען און מיר געבען אַנטוואָרט.'

מאַריאַן האָט זיך אויפגעזעצט אויפ׳ן בעט, די האַרבע רייד פון הערמאַנען האָבען איהם אַביסעל אויסגעניכטערט און האָט געזאָגט.

— וואָס ווילסטו, זאָג גיכער, ווייל איך וויל בלייבען אַליין.

— האַנקאַ איז מסכים, אַז דו זאָלסט איהר בעצאָהלען פאַר גט, נאָר דער ענין זאָל וואָס גיכער ערלעדיגט ווערען.

— און איך וועל איצט נישט בעשטעהן אויף קיין גט, האָט מאַריאַן איין אָטעם געזאָגט.

— דאָס איז פרעך פון דיין זייט, נישט אַנ־שטענדיג, דו האָסט מיר ערשט נעכטען ערקלערט אַז דו ביזט גרייט איהר צוצוגעבען אַ גט, די איינציגע מניעה איז נאָר געווען די וואָס דו האָסט געוואָלט בעצאָהלען און זי האָט ביי דיר קיין געלד נישט געוואָלט נעהמען, איצט ווען האַנקאַ געהט איין אויף דיינע בעדינגונגען, רעדסט דו שוין גאַנץ אַנדערע דיבורים.

מאַריאַן האָט לאַנג געטראַכט ער האָט זיך גע־ריבען דעם שטערען, אַזוי ווי ער וואָלט געוואָלט אַרויסטרייבען פון זיך די געדאַנקען, וועלכע האָבען דאָרט געגעבערט און ענדליך האָט ער געזאָגט.

— גוט. איך בין מסכים, איך וועל איהר געבען אַלץ וואָס איך פערמאָג, דעמאָלט וועט זי זיין רוהיג צוליב צוויי סיבות.

— וועלכע צוויי סיבות.

— ערשטענס וועל איך וויסען, אַז האַנקא און דאָס קינד זענען מעהר ווייניגער פערזאָרגט און דאָ וועל איך וויסען, אַז איך האָב מעהר גאָרנישט כדי איך זאָל וואָס שנעלער אונטערגעהען, וואָס שנעלער זינקען, וואָס שנעלער פערניכטעט ווערען. דאָס איז מיין שטרעבען.

הערמאַן האָט אין דעם מאָמענט שוין אויפגע־הערט מיט זיינע מוסר־רייד, ער האָט שוין געזעהען, אַז דאָס וועט גאָרנישט העלפען און יעדעס איבריגע וואָרט וואָלט נאָר געקענט, קאָמפּליצירען די לאַגע, האָט דאָס אַלץ דעריבער פערבייגעלאָזען דורך די אויערען און זיך געווענדעט צו מאַריאַנען.

— אַלזאָ ווען און ווי אַזוי פערענדיגען מיר די פאָרמאַליטעטען.

— וואַנ דו ווילסט, און ווי אַזוי די ווילסט.

— וועסט מיר מוחל זיין וואָס איך וועל דיך פרעגען אַ זעהר דעליקאַטע פראַגע, כדי אַדורכצו־פיהרען די פאָרמאַליטעטען מוז איך אָבער דאָס אַלץ וויסען און גענוי וויסען.

— ביזט דו נאָך אַ יוד?

מאַריאַן האָט זיך נישט דערשראָקען, ער האָט זיך נישט געוואונדערט אויף דער דאָזיגער פראַגע, ער האָט זיך נישט געבייזערט אויף הערמאַנען פאַר שטעלען די פראַגע, נאָר האָט גלייכגילטיג גע־ענטפערט.

— יאָ, איך בין נאָך אַ יוד.

— אויב אַזוי דאַרפען מיר די פאָרמאַליטעטען ערלעדיגען אויף גאָר אַנ׳אַנדער אופן. אין דער ערשטער רייה מוזען מיר אַוועקגעהען צום רב און דאָרט וועלען מיר זיך דערוויסען וואָס מיר האָבען ווייטער צו טון.

— איך וועל געהען נישט נאָר צום רב, נאָר צום טייוועל אַליין אויך, קענסט טון מיט מיר וואָס נאָר דו פערלאַנגסט און וואָס נאָר דיר געפעלט.

גוט, איך וועל בעשטימען אַ צייט ווען מיר זאָלען דאָרט אָהינגעהען און איך וועל דיר וועגען דעם צוּוויסען געבען.

— גוט, איך וועל זיך נישט ריהרען פון אָרט, וועסט מיך געפינען דאָ אויף דעמזעלבען אָרט ווי איצט, קענסט געהען און אַלץ בעשטעלען.

(פאָרטזעצונג קומט)